

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROČNÍK XX. • ČÍSLO 7 • JÚL 2012

Rozhovor s prezidentom **IVANOM GAŠPAROVIČOM**

Odišiel majster vojnovkej fotoreportáže

CHICAGO

SUMMIT • 20-21.V.2012 • SOMMET

Olympionici v uniforme

Dynamický protiteroristický zásah vojenskej polície, boj zblízka, vzlety vrtuľníka, výsadok príslušníkov 5. pluku špeciálneho určenia či desiatky statických ukážok vojenskej techniky – to všetko čakalo na deti v sobotu 2. júna v Palárikove. A nielen to. Počas 15. ročníka **Dňa detí s ozbrojenými silami** mohli aj súťažiť alebo kresliť. Tešili sa z programu Barbory Balúchovej a Tomiho Popoviča. Nechýbali tanečné vystúpenia školákov z Palárikova a dramatický bol tradičný branný pretek.

Deti a vojaci

„Všetci z nás máme svoje zážitky na naše Medzinárodné dni detí. Slávenie tohto dňa s vojakmi posúva tieto zážitky ďalej. Využime preto tieto chvíle na to, aby sa najmä deti zoznámili s vojenskou technikou a pýtali sa vojakov na stroje, ktoré sem priviezli. Želám vám, milé deti, aby ste si tento deň naplno užili,“ prihovril sa stovkám detí z celého regiónu minister obrany **Martin Glváč**. S jeho príchodom sa skončil aj dážď, takže druhá časť celodenného programu mohla pokračovať.

„To že sme v Palárikove na Dni detí, znamená pokračovanie peknej tradície. Deťom chceme pripraviť zaujímavé chvíle pri príležitosti ich sviatku, no tiež chceme ukázať našu pripravenosť pomôcť v prípade potreby tak vám v Palárikove a okolí, ako aj všetkým občanom Slovenska,“ prihovril sa deťom aj ich rodičom náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík **Peter Vojtek**. „V našej obci nikdy vojenská posádka nebola. O to viac sme vďační, že príslušníci ozbrojených síl prijali naše pozvanie a na Deň detí zavítali do Palárikova po vyše desaťročí už druhý raz,“ poďakoval sa starosta **Bernard Roštecký**, donedávna vojenský novinár v hodnosti podplukovník.

„Naozaj som nečakal, že diplom dostanem priamo z rúk náčelníka generálneho štábu,“ hrdo povedal **Tomáš Menc** z Bratislavy, jeden z ocenených vo výtvarnej súťaži *Deti maľujú vojakov* a dodal: „Pre mňa bolo odmenou, že som mohol vidieť, čo všetko vojaci dokážu. Doteraz som si to iba predstavoval.“

Text a foto: Pavol Vitko

Pavol Vitko, šéfredaktor

Zpôvodne naplánovaných 20 minút malo ostať pre Obranu len 10. Napokon nám prezident republiky a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Ivan Gašparovič venoval na rozhovor plus neformálnu debatu takmer hodinu. Bolo to pre nás uznanie. A nielen pre redakciu OBRANA. Od prezidenta SR sme odchádzali s vedomím, že dianie v našom rezorte vnúma veľmi pozorne a že mu na vojakoch záleží. Rozhovor s ním prinášame na stranách 6 – 7. Otvára ústrednú tému júlového čísla, ktorou je summit NATO v Chicagu. Slovenskou optikou ho analyzuje Mário Nicolini, ktorý v Chicagu sprevádzal ministra obrany Martina Glváča (str. 8 – 11). Zo širšieho medzinárodného pohľadu summit hodnotí renomovaný komentátor Tomáš Valášek (14 – 15). Samozrejme, aj táto OBRANA sa venuje domácim cvičeniam a novej i historickej technike. Tiež nádejame vojenských športovcov na nadchádzajúcej letnej olympiáde či fenomenálnemu vojnovému fotografovi Horstovi Faasovi v rubrike Štýl.

O tom, že napíšeme článok Oheň v atómovej elektrárni (32 – 33), sme vedeli už pred dvoma mesiacmi. Veliteľ Práporu logistickej podpory v Topoľčanoch Erik Hartmann nás totiž o cvičení Strong Will II. informoval v dostatočnom predstihu. Iste, veľa sa dá vyčítať aj z rôznych plánov výcviku, ale osobný záujem a kontakt je vždy dobrou cestou. Preto, milí čitatelia, ak máte pre nás nápady a tipy, ktoré by v našom (a vašom) časopise mohli mať miesto, dajte nám vedieť na redakcia@mod.gov.sk, alebo na ďalšie kontakty, ktoré nájdete v tiráži. Zaujímajú nás aj vaše názory na zdynamizovanie grafiky a na ďalšie zmeny, ktoré ste v júlovej OBRANE iste postrehli.

Pekné leto želá

Na obálke: Prezident USA Barack Obama na summite NATO v Chicagu, Foto: TASR

2 Deň detí a vojaci

4 Zbrane pre Sýriu

6 Rozhovor s prezidentom SR Ivanom Gašparovičom

8 Všetko o summite NATO v Chicagu

16

16 Cvičenie Blue Security na Lešti

19 Jeep včera a dnes

20 USS Iowa sa stala múzeom

24 Tri novinky z IDEBU

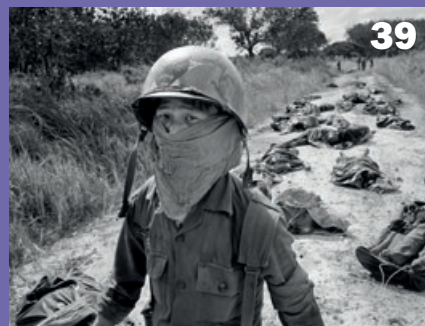
26 Mínomety naše a od susedov

30 Vojenská technika vo svete

32 Cvičenie Strong Will 2

34 Vojaci mieria na olympiádu

36 Výsledky súťaže Deti maľujú vojakov

39 Zomrel majster vojnej fotoreportáže Horst Faas

46 Povstalecký dôstojník Karol Fraňo

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XX • č. 7/2012 • Redakčná uzávierka 28. 6. 2012 • Do výroby zadané 29. 6. 2012 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR Komunikačný a tlačový odbor • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847 e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Zástupca šéfredaktora: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 45, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania a jazyková úprava: Ing. Eleónora BUJÁČKOVÁ, tel.: 0960 31 30 54, e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk • Fotograf a fotoeditor: Mgr. Ivan KELEMENT, tel.: 0960 31 28 06, 0903 820 698, e-mail: ivan.kelement@mod.gov.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, fax: 0960 31 25 20, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Grafická úprava: kapitán Ing. Otakar HRABÁK, Ivana MIŠKOLCIOVÁ, Lýdia ŠEVČÍKOVÁ, 5. kartoreprodukčná základňa Nemšová • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, Komunikačný odbor MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana • Tlač: 5. kartoreprodukčná základňa Nemšová • © Ministerstvo obrany SR, EČ 41208, ISSN 1336-1910.

Zbrane pre Sýriu

Napriek diplomatickému úsiliu ukončiť viac ako rok trvajúci a čím ďalej tým krvavejší konflikt v Sýrii to v deň uzávierky tohto čísla (28. 6.) vyzerá pesimisticky. Režim prezidenta Bašára Asada čelí kritike, čoraz častejšie sa spomína občianska vojna a silnejú hlasy volajúce po vojenskej intervencii.

Silové riešenie má niekoľko nebezpečných dôsledkov: Damask údajne disponuje chemickými zbraňami (hoci spravodajské informácie o nich sú neoverené, ako tie, ktoré predchádzali vojenskému zásahu v Iraku), najmä tonami sarínu, tabunu, VX a yperitu. Sýria vlastní aj niekoľko stoviek Scudov typu B a C a údajne až tisícku ruských taktických balistických rakiet SS-21, schopných dopravovať chemické zbrane.

Druhým nebezpečenstvom občianskej vojny je jej eskalácia do ozbrojeného regionálneho konfliktu. V takom prípade by bol rozhodujúci nielen postoj Bezpečnostnej rady OSN, ale predovšetkým stanoviská mocností. Kým Barack Obama volá po odstúpení sýrskeho prezidenta, Kreml o tom nechce ani počuť. Sýria je už dlhé roky jedným z najväčších odberateľov ruskej vojenskej produkcie a Rusko

sa na pôde BR OSN vehementne postavilo proti pokusom uvaliť na Damask zbrojné embargo, argumentujúc tým, že vládne sily potrebujú zbrane, aby sa mohli brániť proti rebelom, vyzbrojovaným zo zahraničia (v tejto súvislosti sa spomína najmä Katar, Saudská Arábia a Líbya). Svoje vlastné polienka do ohňa prikladajú aj Čína a Irán. Podľa nemeckej televízie ZDF využíva Irán svoje aerolínie na dodávky zbraní a munície Asadovmu režimu. Britský *The Guardian* tvrdí, že iránske jednotky operujú v Sýrii.

Ak by existovali štatistické údaje o počte zbraní v Sýrii, v posledných dňoch by zaznamenali dramatický nárast. Zdroje štokholmského Medzinárodného inštitútu pre výskum mieru (SIPRI) uvádzajú, že za posledných 5 rokov Sýria importovala z Ruska až 78 % svojho súčasného zbrojného arzenálu. SIPRI, ktorý sa považuje za spoľahlivý zdroj informácií o obchodoch so zbraňami, uvádza export z Ruska do Sýrie v rozmedzí rokov 2007 – 2012 takto:

- 36 mobilných systémov protivzdušnej ochrany typu Pancir-S1 a asi 700 rakiet zem-vzduch na použitie v tomto systéme;
- 87 protilodných rakiet;
- 2 samohybné raketové systémy pobrežnej obrany Bastion-P a 72 protilodných rakiet na použitie v týchto systémoch;
- 300 rakiet vzduch-vzduch pre stíhačky MiG-29;

- 2 raketové systémy protivzdušnej ochrany, k tomu 40 rakiet zem-vzduch;
- 36 lietadiel Jak-130;
- 24 stíhačiek MiG-29.

Podľa ďalšej z výskumných organizácií CAST (Centrum pre analýzy stratégií a technológií) so sídlom v Moskve malo Rusko podpísať kontrakt so Sýriou na dodávku munície, pištolí, samopalov, guľometov, RPG a PTRS v hodnote 400 miliónov amerických dolárov. Okrem Ruska dodávajú podľa SIPRI zbrane do Sýrie aj ďalšie krajiny, ako Bielorusko (bojové lietadlá), Irán (protilodné rakety a raketové systémy pobrežnej ochrany), Turecko (pištole) alebo Čína, ktorá údajne dodala Sýrii v období rokov 2007 – 2010 zbrane v hodnote 300 miliónov dolárov.

Spolu so zbraňami prúdia do krajiny aj príslušníci rôznych frakcií militantných (nielen) arabských organizácií. „Po odchode amerických jednotiek z Iraku prišlo mnoho mudžahídov o svoj sen. Teraz nachádzajú v Sýrii nový zmysel existencie.“

A to je zároveň tretí a asi najnebezpečnejší rozmer prípadného ozbrojeného konfliktu

v regióne. Súčasné udalosti v Sýrii je totiž možné chápať skôr ako dozvuky tzv. Arabskej jari, než úsilie Sýrčanov povstať a nasledovať tak príklad Tuniska, Egypta, Líbye a Jemenu. Alebo ho možno vidieť ako náboženskú vojnu medzi majoritnými sunnitmi, ktorí tvoria 73 % populácie, a minoritnou no vládnucou odnožou šiitov zvanou alawiti. Šiitsko-sunnitská rivalita do značnej miery vysvetľuje, prečo Arabská jar rozkvitla v severnej Afrike, ale nie v Bahrajne či Sýrii – štáty na východ od Egypta predstavujú totiž šachovnicu, na ktorej sa už po viac ako tri desaťročia odohráva ťažká partia o dominanciu v regióne medzi veľmajstrami: Iránom a Saudskou Arábiou. Ohrozené režimy na jednej strane a vzbúrení na druhej strane tak automaticky získavajú mocných spojencov. Irán urobí čokoľvek, aby udržal pri moci svojho najsilnejšieho spojenca. A súčasne iránska opozícia urobí všetko pre to, aby režim v Damasku padol a oslabila sa tak pozícia Teheránu.

Z tohto pohľadu je sýrska dilema neriešiteľná. Sýrska opozícia volá po zahraničnej vojenskej intervencii, podobnej tej v Líbyi, k tomu však s veľkou pravdepodobnosťou nedôjde, aspoň nie bez mandátu OSN, čo je vzhľadom na odpor Ruska nepravdepodobné. A tak čaká Sýriu po jari zrejme jedno z najhorúcejších liet v novodobej histórii.

Text: Peter Susko
Foto: TASR

SR a ČR budú spolupracovať

Slovenská a Česká republika budú intenzívnejšie spolupracovať v oblasti obrany. Vyplýva to z deklarácie o rozvoji spolupráce, ktorú 14. júna v Prahe podpísali minister obrany SR Martin Glváč a minister obrany ČR Alexander Vondra. Jej cieľom je zefektívniť využívanie finančných zdrojov pri rozvoji obranných spôsobilostí oboch krajín.

Ministri obrany sa dohodli na rozvoji vzájomnej interoperability a kompability vojenských spôsobilostí slovenských a českých ozbrojených síl. V tejto súvislosti sa krajiny zaviazali určiť projekty, ktoré sú vhodné pre spoločný rozvoj a akvizíciu. O užšiu spoluprácu majú záujem aj v oblasti dopravného letectva pri nasadzovaní a zásobovaní vojakov v zahraničných operáciách.

Odborníci z oboch krajín majú posúdiť možnosti zosúladenia vzájomných požiadaviek vhodných na realizáciu obstarávania prostredníctvom Agentúry NATO pre údržbu a zásobovanie (NAMS). Priestor na spoluprácu chcú krajiny hľadať aj v možnostiach vzájomnej výmeny nadbytočných zásob náhradných

dielov a zdieľania náhradných dielov techniky, ktorú používajú obe strany. Slovenskí a českí odborníci posúdia aj možnosť spoločného skladovania a zaobstarávania munície.

Ocenili vojenské činy roka

Ministerstvo obrany SR po 15. raz ocenilo mimoriadne skutky vojakov aj zástupcov verejnosti za spoluprácu s armádou. Porota vyberala z 20 návrhov a ceny udelila v troch kategóriách.

Laureátom v kategórii *Záchrana života* sa stal čatár **Martin Danák** za pomoc pri dopravnej nehode, pri ktorej sa zranilo sedem osôb, z toho dve ťažko.

V kategórii *Pomoc verejnosti* si ocenenie prebrali príslušníci **Dopravného práporu Hlohovec** za pomoc v obci Píla, ktorej obyvateľom spôsobili prívalové dažde obrovské materiálne škody.

V kategórii *Priateľ armády* zvíťazil kolektív **autorov projektu Sám vojak v poli**, ktorý na vysokej profesionálnej úrovni spracoval unikátny filmový dokument zobrazujúci ťažkú prácu profesionálnych vojakov v Afganistane.

Vojenský opravárenský podnik má nové vedenie

Vojenský opravárenský podnik (VOP) Nováky má nové predstavenstvo a dozornú radu. O výmene rozhodol minister obrany SR Martin Glváč. Nový manažment dostal za úlohu optimalizovať prevádzkové náklady spoločnosti a intenzívne hľadať možnosti využitia kapacít podniku. Činnosť nového vedenia plánuje ministerstvo vyhodnocovať pravidelne každý mesiac. MO SR zabezpečí zákazky pre VOP do konca roka 2012. Vedenie VOP bude rokovať so záujemcami, ktorí prejavili záujem o strategickú spoluprácu. „V súčasnosti vyhodnocujeme ponuky troch záujemcov. Rozsah finančného vstupu partnera bude závisieť predovšetkým od podnikateľského plánu, resp. štruktúry a objemu výroby alebo služieb, ktoré bude podnik ponúkať,“ vysvetlil minister.

Slávnostné menovanie plukovníkov

Prvýkrát v histórii novodobých Ozbrojených síl Slovenskej republiky sa uskutočnil slávnostný ceremoniál symbolického povýšenia profesionálnych vojakov do hodnosti plukovník. Počas slávnostného aktu, symbolicky položením čepele blatníckeho meča na ramená nových plukovníkov, povýšil náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Peter Vojtek týchto ôsmich profesionálnych vojakov OS SR: plk. Ing. Vladimíra Lisého, plk. Ing. Miroslava Ofčaroviča, plk. Ing. Ľubomíra Goreľčika, plk. Ing. Miloša Mosného, plk. Ing. Karola Polakoviča, plk. Ing. Jána Žarnovického, plk. Ing. Maroša Miškolciho, plk. Ing. Jozefa Ševčíka.

Vzdušné sily v centre pozornosti

Na palube vládneho špeciálu Tu-154 zasahovala po pristátí na letisku Sliač 6. júna polícia. Išlo však len o ukážku v rámci pracovného výjazdu poslancov NR SR na leteckej základni Sliač. Simulovaný zásah jednotky Ministerstva vnútra SR monitoroval po celý čas aj policajný vrtuľník Mi-171. Členovia branno-bezpečnostného výboru a ďalší poslanci Národnej rady SR sa tak oboznámili s činnosťou pohotovostného systému NATINADS a ukážkou zásahu RENEGÁT. Jeho súčasťou boli aj pohotovostné stíhacie lietadlá MiG-29, ktoré vládny špeciál sprevádzali na základňu Sliač. Na akciu dohliadal minister obrany SR Martin Glváč a minister vnútra SR Robert Kaliňák. Po úspešnom zásahu si mohla delegácia vyskúšať trénažéry lietadiel MiG-29 a L-39 v priestoroch trénažerového centra leteckej základne Sliač. Potom sa poslanci presunuli do výcvikového priestoru Lešť.

Prezident a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Ivan Gašparovič:

Afganistan – spoločne sme prišli, spoločne odídeme

Zhovárал sa: Pavol Vitko

V dňoch 20. a 21. mája sa v Chicagu uskutočnil summit NATO. Vedúcim delegácie Slovenskej republiky bol prezident Ivan Gašparovič, ktorý nám k tejto téme poskytol rozhovor.

Viedli ste slovenskú delegáciu na summite NATO v Chicagu. Ktoré výsledky vnímate ako najdôležitejšie pre medzinárodné bezpečnostné prostredie?

Hovorili sme najmä o konsolidácii situácie v Afganistane a o potrebe podporiť túto krajinu v budúcnosti, keď bude spravovať svoje veci sama. V prvom rade sme sa ako spojenci dohodli na modalitách ukončenia misie ISAF do roku 2014 a na podpore Afganistanu po tomto roku. Po odchode ISAF ani slovenská armáda z určitých pozícií v Afganistane neodíde. Už teraz možno povedať, že najpravdepodobnejšie budeme pomáhať pri výcviku afganských vojakov a poskytneme aj finančný príspevok. Ten by mal byť 500-tisíc eur ročne na rozvoj Afganistanu. Bolo dobré, že si môj príspevok na summite vypočul aj afganský prezident Hamíd Karzaj. A to nielen pasáž, v ktorej som hovoril, že Afganistanu treba pomôcť, ale aj keď som sa ho otvorene pýtal, či afganské vládne štruktúry budú vedieť z týchto príspevkov čerpať zodpovedne. A či jeho krajina je naozaj pripravená samostatne zodpovedať za demokraciu a správu štátu vo svojej krajine. Som veľmi rád, že k tejto mojej otázke sa pripojili aj niektorí iní prezidenti. Podľa mňa bolo tiež dôležité, že na summite sa zúčastnil aj prezident Pakistanu. Táto krajina zohráva v regióne veľmi dôležitú úlohu a je vážnou otázkou, do akej miery sa vysporiada s pôsobením Talibanu na svojom území. No a tiež do akej miery umožní bezproblémový odchod spojeneckých vojsk z Afganistanu.

Ďalšou dôležitou oblasťou našich rokovaní v Chicagu bola otázka zabezpečenia obranných spôsobilostí Aliancie aj pri nižších výdavkoch. Bolo zrejmé, že rokujeme v čase krízy, keď jednotlivé štáty ťažko naplňajú rozpočty svojich ozbrojených zložiek.

Operácia ISAF sa končí v závere roka 2014. Čo od nás dovtedy spojenci očakávajú?

To je to, čo som už naznačil. Že v Afganistane budeme i naďalej prítomní, a to aj po ukončení operácie ISAF. Čo sa týka súčasnosti, máme ešte niektoré otázky otvorené. Napríklad pokiaľ ide o budúcu spoluprácu s austrálskymi ozbrojenými silami, s ktorými spoločne slúžime v Uruzgane. Predstavitelia austrálskej armády hovorili o potrebnej budúcej spolupráci so Slovenskom, no ozvali sa už aj názory, že austrálski vojaci opustia toto územie. Keďže zastávame postup *spoločne sme prišli, spoločne odídeme*, tak hľadáme možnosti dohody.

S americkým prezidentom Barackom Obamom ste hovorili aj o vzťahoch Aliancie s Ruskom...

Bolo to neformálne stretnutie, na ktorom sa ma prezident Obama v prvom rade pýtal, ako mienime ďalej pokračovať v Afganistane. Ja som hovoril o našich predstavách naplňovania záväzkov voči NATO a operácii ISAF. Som veľmi rád, že v rámci rozhovoru vyslovil poďakovanie za účasť našich vojakov v tejto operácii. Dokonca spomenul ocenenie, ktoré sa našim vojakom dostalo v americkom Kongrese. Pri tejto príležitosti sme hovorili aj o spolupráci v rámci Európy a o vzťahoch s Ruskou federáciou. Obaja sme konštatovali, že Rusko je strategický partner pre našu spoluprácu a aj sám prezident Obama potvrdil, že s Ruskom treba viesť ďalej dialóg.

Čo potrebujú ozbrojené sily aj vzhľadom na plnenie úloh v NATO najviac? A čo nich od ako hlavný veliteľ predovšetkým žiadate?

Aby sme boli kompatibilní s armádami Aliancie a aby sme medzi nimi nevyzerali ako vytiahnutí z archívu. To znamená, že armádu potrebujeme konečne modernizovať – a to takmer všetky zbrojné systémy. Samozrejme, v rámci aliancie prichádza model zdieľania spôsobilostí a dopĺňania sa v oblasti niektorých zbraňových systémov v rámci viacerých krajín. V tomto smere som napríklad veľmi rád, že v júni navštívil náš minister obrany Martin Glváč ministra obrany ČR Alexandra Vondru a podpísali Deklaráciu o spolupráci v oblasti obrany, pričom sa dohodli, že budú spolupracovať aj v oblasti obstarávania. To je dobrý krok do budúcnosti. No na druhej strane by som rád naznačil, že Slovensko nemôže robiť v rámci modernizácie také kroky, aké sa pokúšal robiť predošlý minister obrany, ktorý chcel zrušiť tankové či vrtuľníkové útvary. Myslím si, že to bol pokus o zlý krok. Zdôvodniť to tým, že technika je zastaraná, sa skrátka nedá. Zastaraná technika, ktorá dokáže slúžiť, nie je technika na vyradenie. Je to technika, ktorá musí slúžiť dovtedy, kým nebudeme mať novú. Áno, potrebujeme prezbrojiť, ale starú techniku treba vyradiť až vtedy, keď si dokážeme zaobstarať modernejšiu. Ja viem, je to otázka rozpočtu. Som však rozhodnutý urobiť všetko pre to, aby budúcoročný rozpočet pre OS SR bol nieže znížený, ale aby bol aspoň o niečo vyšší, ako je na tento rok.

Čo vás v ostatnom období vo vzťahu k ozbrojeným silám či k rezortu obrany najviac sklamalo a čo je naopak dôvodom na vašu spokojnosť?

Začal by som druhou časťou otázky. Ozbrojené sily patria podľa názoru občanov našej krajiny stále medzi najdôveryhodnejšie inštitúcie v štáte. Vyplýva to z poznania ľudí najmä čo sa týka pomoci pri prírodných katastrofách, pri povodniach či požiaroch. Som veľmi rád, že slovenská armáda sa v niektorých prípadoch dokázala prispôbiť aj technikou, pomocou ktorej dokáže pri živelných pohromách pomáhať. Takže ma naozaj teší, že občania svojej armáde stále dôverujú. Tiež pozitívne prijímam úsilie smerujúce k vybudovaniu bojovej skupiny Európskej únie, pričom toto účelové zoskupenie, tzv. Battle Group, budú tvoriť vojaci z krajín V-4.

A môj negatívny pohľad? Vyplýva aj z toho, čo som už povedal. Až na nie veľa oblastí neboli ozbrojené sily veľmi dlho modernizované. Podpísali sa na tom všetci ministri obrany, ktorí doteraz boli vo vláde. Jedni menej, iní dosť. O to viac dúfam, že nový

„Potrebujeme zodpovednú armádu, ktorej ľudia dôverujú, pričom musí byť pripravená nielen pomáhať pri živelných pohromách a byť úspešná v zahraničných operáciách, ale musí vedieť ubrániť aj svoju krajinu!“

minister obrany zmení situáciu – a že ministri už budú oveľa viac ministrami ako obchodníkmi. Že sa už nebudú snažiť všetko z armády odpredať, ale budú myslieť výhradne v prospech ozbrojených síl a obranyschopnosti našej krajiny. Politické vedenie ministerstva obrany spolu so slovenskou generalitou a aj s vládou bude musieť prehodnotiť niektoré pohľady na našu armádu a jej budovanie. Potrebujeme zodpovednú armádu, ktorej ľudia dôverujú, pričom táto armáda musí byť pripravená nielen pomáhať pri živelných pohromách a byť úspešná v zahraničných operáciách, ale musí vedieť ubrániť aj svoju krajinu.

Posledná otázka smeruje vzhľadom na blížiacu sa letnú olympiádu k vojenskému športu. Akú budúcnosť by podľa vás mal mať – aj vo vzťahu k reprezentácii našej krajiny?

Žiaľ, vojenský šport – to je vo veľkej miere iba nostalgia. Najmä po rozdelení bývalého federálneho štátu bolo zdecimovaných a zrušených veľa vojenských športových klubov. Som preto rád, že sa podarilo zachrániť aspoň Duklu Banská Bystrica. O tom, že to bolo správne rozhodnutie, napovedá vysoký podiel vojenských športovcov aj v rámci našej účasti v Londýne, ako aj ich úspechy na iných podujatiach. Bol by som rád, keby sme na nasledujúcich olympijských hrách získali aspoň to, čo na olympiáde v Pekingu. No mám obavy, že táto olympiáda pre Slovákov až taká úspešná nebude. V každom prípade však všetkým držím palce a som presvedčený, že tí, čo do Londýna vycestujú, vydajú zo seba všetko, aby dobre reprezentovali. Vráťane vojenských športovcov.

Foto: Ivan Kelement, NATO, AP

Slovenskou optikou

Na palube vládneho TU-154 vládla v sobotu 19. mája 2012 dobrá nálada. Tá sa po prilete do Chicaga vystupňovala do eufórie, keď prišli prvé SMS-správy o víťazstve našich hokejistov nad Čechmi. Z medzipristátia na Islande sme s Čechmi odlietali takmer rovnako, a tak sme im „darovali“ aspoň skorší prílet do Chicaga. Hokejové striebro nás hrialo pri srdci po celý čas, aj keď centrum pozornosti sa presunulo na summitovú agendu.

Mário Nicolini

Afganistan

Podľa očakávania bol najdiskutovanejšou témou na summite Afganistan. Spojenci sa dohodli na ukončení súčasnej operácie ISAF do konca roka 2014 s tým, že už od polovice roka 2013 budú jednotky NATO plniť len podporné úlohy pre afganské bezpečnostné sily. NATO však zostane v krajine angažované aj po roku 2014, a to novou misiou zameranou na budovanie kapacít, podporenou balíkom finančnej pomoci. Prezident Gašparovič na summite potvrdil dlhšie pripravovaný zámer zmeniť príspevok OS SR v prospech navýšenia počtu inštruktorov, mentorov a jednotiek špeciálnych síl. Slovensko tak zachytí trend postupného znižovania vojenskej prítomnosti NATO pod Hindúkušom a zmenu kvality pôsobenia medzinárodných jednotiek. Osobitnú hodnotu špeciálnych síl podčiarkuje aj deklarácia zo summitu. Rozvinutie príspevku žilinských špecialistov, ktorí už teraz pôsobia v Afganistane – a po prvý raz v úlohe, ktorá im z hľadiska ich poslania prináleží – môže konečne dosiahnuť významnejší transformačný efekt pre OS SR. Takisto posilní partnerstvo s USA; hovorí sa, že spolupráca v oblasti špeciálnych síl je dôkazom najužších politických vzťahov. Harmonogram transformácie kontingentu OS SR je predmetom konzultácií s NATO a kľúčovými partnermi. Pôsobenie v ISAF znamenalo nadviazanie úzkych operačných vzťahov najmä s USA, Holandskom a Austráliou, s pozitívnym benefitom v politickej oblasti.

Už pre najbližšie mesiace je pre nás podstatné, že ani vojenské, ani politické angažovanie v Afganistane sa pre Slovensko zďaleka nekončí. Ako zvládneme riziká a využijeme príležitosti, ktoré nám prináša, bude do veľkej miery závisieť od nás. Predovšetkým bude nevyhnutné zvýšenie ambíciu nasadenia špeciálnych síl zabezpečiť zdrojmi a túto strategickú spôsobilosť rozvíjať dlhodobo. Po druhé, mentoring afganských elitných jednotiek v úzkom partnerstve s USA môže priniesť nielen jasné vojenské a politické výhody, ale nesie aj riziko strát na životoch. Napokon, Slovensko sa dlhodobo pripravuje na účasť v plnom spektre operácií NATO vrátane bojových úloh. Afganistan treba vnímať ako príležitosť

pre komunikáciu v rámci politickej špičky aj medzi ľuďmi tak, aby sa ozbrojené sily netešili len z „dôvery“, ale aj z „podpory“ verejnosti, a to pre konkrétne úlohy, na ktoré ich Slovensko má. Z tohto pohľadu sú Kandahár a Uruzgan šancou na rozvoj bezpečnostnej kultúry na Slovensku, ktorá je dôležitým atribútom každej suverénnej krajiny. Po tretie, tak ako sa mení stratégia medzinárodného spoločenstva pre Afganistan, od bojových operácií k posilneniu civilných nástrojov, aj transformácia nášho vojenského príspevku by mala viesť k aktivizácii rôznych civilných aktérov v komplexnom prístupe k stabilizácii, obnove, sociálnom a hospodárskom rozvoji krajiny. Bude Afganistan prvým miestom, kde pôsobenie slovenských vojakov otvorí kyslík nielen prosperite vzdialených krajín, ale aj slovenských firiem?

Inteligentná obrana

Pred večerou ministrov obrany NATO sa v uvoľnenej atmosfére z poľskej iniciatívy stretávajú štyria kolegovia z Vyšehradskej skupiny, aby sa informovali o aktuálnom vývoji v otázkach spoločného záujmu od nedávneho rokovania V-4 v Litoměřiciach. Minister Glváč oznamuje partnerom, že Slovensko sa zapája do ďalšieho medzinárodného projektu - Mnohonárodného centra pre výcvik leteckého personálu pod vedením Českej republiky. Minister Vondra sa usmieva a ďakuje.

MO SR sa zapojilo do piatich projektov inteligentnej obrany NATO. Od projektu zameraného na centrú výnimčnosti NATO sa očakáva, že tieto zariadenia nadobudnú vedúcu úlohu vo vzdelávaní a výcviku jednotlivca vo svojej oblasti expertízy. Slovenské centrum pre likvidáciu nevybuchnutej munície v Trenčíne (CoE EOD), akreditované v roku 2011, v tejto súvislosti čaká zvýšenie počtu aktivít, zefektívnenie vzdelávania a individuálneho výcviku v odborných kurzoch a vyššia frekvencia kurzov poskytovaných v prospech zahraničných partnerov. Účasť našich expertov na činnosti ďalších centier výnimčnosti NATO sľubuje celkové zníženie nákladov na výcvik v národných podmienkach.

Cieľom projektu zameraného na zdieľanie a zlučovanie zdravotníckych zariadení je vybudovanie jednotky na mnohonárodnom základe. Projekt by mal Slovensku priniesť výraznú finančnú úsporu v porovnaní so scenárom nasadenia čisto národnej spôsobilosti. Pre náš zdravotnícky personál zabezpečí vojensko-odborný rast súvisiaci s nasadením v operáciách, pričom zdravotníci budú využiteľní aj pri plnení úloh na území SR.

V regionálnej skupine sa pracuje na projekte vytvárania mnohonárodných práporov radiačnej, chemickej a biologickej ochrany (RCHBO), ktorých je v NATO aktuálne nedostatok. Projekt by mal podporiť interoperabilitu našich jednotiek, prípadne aj doplnenie prvkov, ktorými náš prápor nedisponuje a boli by inak finančne náročnejšie na obstaranie, údržbu a obsluhu. Komparatívnou výhodou Slovenska je chemické vojsko, ktoré dosahuje špičkovú úroveň.

Afganistan treba vnímať ako príležitosť pre komunikáciu v rámci politickej špičky aj medzi ľuďmi tak, aby sa ozbrojené sily netešili len z „dôvery“, ale aj z „podpory“ verejnosti.

Štvrtým projektom je zefektívnenie výcvikových možností NATO a jednotlivých členských krajín na základe spoločných štandardov. Nový dôraz na výcvik a interoperabilitu v NATO sa spája s očakávaným ukončením rozsiahlej operácie v Afganistane. Ponúknutím viacerých našich špecializovaných výcvikových zariadení (RCHBO, EOD, boj proti nástražným výbušným systémom, výcvik špeciálnych jednotiek) v prospech partnerov by sme mohli dosiahnuť úspory na údržbu, prípadne prostriedky na ich ďalší rozvoj.

Českou republikou iniciované Mnohonárodné centrum pre výcvik leteckého personálu má ambíciu stať sa spoločným centrom prípravy a výcviku pilotov vrtuľníkov a neskôr aj ďalších odborností. Slovensku môže priniesť zefektívnenie a vyššiu úroveň výcviku, ako aj lepšie zhodnotenie prvkov, ktoré sa rozhodneme do projektu ponúknuť, napríklad unikátneho výcvikového priestoru na letisku Kuchyňa alebo simulátorov leteckého výcviku.

Okrem projektov NATO (a EÚ) sa rozbieha spolupráca v rámci Vyšehradskej skupiny, širšej stredoeurópskej skupiny a prehlbuje bilaterálna spolupráca, ktorá má veľký potenciál najmä s Českou republikou. Aké výzvy nás čakajú na tejto ceste? Celkovo bude potrebné jednotlivé línie úsilia systematickejšie koordinovať, keďže sa rozvíjajú na viacerých fórach. Vhodné bude priebežne hodnotiť možný prínos ďalších iniciatív, najmä v nadväznosti na vyvíjajúce sa požiadavky rozvoja OS SR. Dôležité bude sledovať - a pre-

sadzovať – nadväznosť projektov mnohonárodnej spolupráce s kolektívnym obranným plánovaním Aliancie, aby sa aj v regionálnych skupinách pracovalo na prioritách NATO a Európskej únie. Našu pozornosť v Bruseli aj v Bratislave bude zamestnávať záujem, aby sa iniciatívy inteligentnej obrany v NATO a zdieľania a združovania spôsobilostí v EÚ rozvíjali komplementárne, s cieľom čo najlepšie zúročiť potenciál jednej alebo druhej organizácie. Takisto je jasné, že presadiť „novú kultúru spolupráce“ do bežného života MO SR si vyžiada silné politické líderstvo, tak na úrovni vedenia rezortu, ako aj od najvyšších ústavných činiteľov – náročnejšie projekty môžu vyžadovať komplikované rokovania politickej, právnej aj priemyselnej povahy.

Aj v summitových komentároch zaznelo opakovane, že inteligentná obrana je nevyhnutnosťou, ale nie všeličom, najmä v tom zmysle, že nemôže nahradiť investície potrebné pre zdravý rozvoj ozbrojených síl, za ktoré v NATO považujeme hranicu 2 % HDP na obranu. Intenzívnejšia medzinárodná spolupráca v NATO a EÚ nesmie tvoriť zámienku na ďalšie škrtky v rozpočte MO SR. Je ilúziou myslieť si, že projekty si nevyžadujú investície. Iniciatívy NATO a EÚ treba vnímať najmä ako spôsob, akým Európa dokáže udržať potrebné spôsobilosti na zabezpečenie celého spektra tradičných aj nových úloh NATO a EÚ. Úspory by sa mali prejavovať najmä efektívnejším využitím disponibilných zdrojov.

Projekt AGS

V obrovskom komplexe McCormick Place Convention Center sa končí rokovanie hláv štátov a vlád o obrannom balíku. Minister Glváč odchádza do vedľajšej sály a spolu s ďalšími 12 spojencami podpisuje kontrakt na obstaranie aliančného systému prehľadu pozemnej situácie (Allied Ground Surveillance, AGS). Následne s prezidentom a ministrom zahraničných vecí informuje novinárov na tlačovej konferencii o význame tohto projektu.

Podpis projektu AGS možno považovať za historický už len vo svetle skutočnosti, že Aliancia sa celé roky nedokázala zhodnúť na kolektívnej realizácii spravodajského systému pozorovania

AGS

Memorandum o porozumení pri vývoji tohto systému bolo podpísané v septembri 2009, a 13 zúčastnených krajín (vrátane Slovenska) sa dohodlo, že finančne podporia vývojovú fázu vzdušnej platformy programu založenej na bezpilotných lietadlách **Block 40 RQ-4 Global Hawk** vyrábaných americkým gigantom Northrop Grumman. Hlavnou „výzbrojou“ stroja je ultramoderný senzor MP-RTIP (Multi-Platform Radar Technology Insertion Program), ktorý zo vzduchu nepretržite sleduje pohyblivé ciele na zemi (GMTI dáta) a radarom monitoruje zadané oblasti i stacionárne objekty záujmu (SAR dáta). Podľa dohody spojencov bude operačnou základňou pre 5 Global Hawkov sicílska Sigonella. RQ-4 nevybrali náhodou, jeho parametre sú totiž jedinečné: je schopný dosiahnuť letovú hladinu bežne 20 kilometrov ďaleko prekračujúcu výšku, v ktorej operujú civilné aerolinky a zotrvať v nej po viac ako 32 hodín pri rýchlostiach asi 300 uzlov. Navyše je schopný prevádzky viac než 2 000 námorných míľ od základne, čo ho robí ideálnym na operácie v celom svete. Zhromaždené údaje následne systém zdieľa v takmer reálnom čase (near-real-time – NRT) s pozemnými stacionárnymi i mobilnými stanicami na ďalšie využitie a distribúciu veliteľským stanovištiam NATO (až na úroveň brigádnych veliteľov) a ďalším systémom na vyhodnocovanie a taktické operačné rozhodovanie. S plnou operačnou kapacitou AGS pre prístup všetkých 28 členských krajín NATO sa ráta v horizonte rokov 2015–2017.

zemskeho povrchu zo vzduchu, a to napriek tomu, že je oficiálne uznaný ako kritická spôsobilosť pre budúcnosť. Operačné skúsenosti z Líbye opätovne potvrdili, že Aliancia by mohla oveľa efektívnejšie riešiť krízové situácie, keby disponovala kolektívnou spôsobilosťou typu AGS. Architektúra spoločného spravodajstva, pozorovania a prieskumu (JISR), ktorej ústredným prvkom bude práve AGS, vloží veliteľovi aliančných síl do ruky mocný nástroj na identifikáciu, sledovanie, prípadne zameriavanie pozemných cieľov – vojenských jednotiek, budov, ďalších statických aj dyna-

mických objektov. Systém postavený na platforme bezpilotných prostriedkov Global Hawk bude fungovať 24 hodín denne, a na veľmi rozsiahlom území (od bojiska až po celý geografický región) poskytne údaje s vysokým rozlíšením.

Vstup AGS do realizácie je zároveň dôležitým odkazom Európy voči USA, že dokáže investovať do spôsobilostí, ktoré sú kritické pre budúcnosť NATO. Podpis AGS na summite sa stal jednou z „odpovedí Európy ministrovi Gatesovi“. Ten v minuloročnom dramatickom prejave varoval spojencov pred rastúcou nechotou USA doplácať na bezpečnosť svojich spojencov.

Okrem toho AGS prináša nový prístup k obstaraniu, ako aj financovaniu spoločných spôsobilostí NATO. Spoločné financovanie je prvkom solidarity spojencov a nadobúda nový význam v kontexte dramatického poklesu vojenských rozpočtov. Slovensko je členom skupiny krajín vedených USA a Nemeckom, ktoré po akvizícii systém odovzdajú do vlastníctva NATO a pod jeho integrované velenie. Ako protihodnotu konzorcium požadovalo, aby ostatní spojenci financovali infraštruktúru (vybudovanie pozemnej základne v talianskej Sigonelle) a prevádzku AGS. Utvoril sa tak nový, inovatívny a pružný model financovania spoločných projektov NATO, ktorý zároveň umožňuje kompenzovať finančný príspevok materiálnym vstupom do širšej architektúry JISR. Veľká Británia v tomto kontexte avizovala zapojenie svojho systému Sentinel.

Podiel Slovenska na obstaraní AGS je asi 10 mil. EUR, s veľkou návratnosťou slovenskej investície. Do budovania a vybavenia základne v Sigonelle, ktorú vedie nemecké konzorcium EADS/Cassidian, je zapojená aj slovenská firma Konštrukta-Defence. A ako bude vyzeráť operovanie našich jednotiek „pod dohľadom“ systému AGS? Ak nasadenie našich vojakov podporíme svojimi vlastnými prieskumnými taktickými bezpilotnými prostriedkami, bude AGS pre naše malé Skylarky „veľkým bratom“.

Ďalšie témy

Summit v Chicagu sa venoval aj ďalším veľkým témam. Spojenci sa dohodli na systéme velenia a riadenia protiraketovej obrany NATO, ktorá zaradením prvých komponentov protiraketovej obrany USA pod spojenecké velenie vstúpila do úvodnej fázy, takzvanej predbežnej operačnej spôsobilosti. Budovanie systému proti nepredvídateľným štátom je jednoznačne v záujme Slovenska, aj keď doň zrejme nedokážeme ponúknuť konkrétny materiálny príspevok. Aliancia tiež zavŕšila proces hodnotenia zostavy pre obranu a odstrašenie, ktorý sa zaoberal najmä dôsledkami budovania systému protiraketovej obrany na ostatné prvky zostavy – konvenčné a jadrové sily NATO. Tento proces skončil bez dramatických výsledkov, čo z pohľadu stredoeurópskych krajín hodnotíme pozitívne. Predmetom diskusie bola aj partnerská politika, a osobitne politika rozširovania Aliancie, ktorá je veľkou témou slovenskej zahraničnej politiky. Pre našu obrannú politiku tu budú významné aspekty interoperability s partnermi vo vojenských operáciách NATO. Takisto možno očakávať, že budú rásť požiadavky na zintenzívnenie konzultácií a spolupráce najmä s aspirantami na členstvo na Balkáne. Aj tu bude dôležité sledovať praktický efekt, v synergii so širšími zámermi voči týmto krajinám v bilaterálnej oblasti.

O'Hare International Airport, 22. mája 2012. Pred odletom vládného špeciálu do Bratislavy sa medzi nami zjavila známa tvár. Zdvihli sme oči od podkladov, fotiek, suvenírov. Pán prezident všetkým členom delegácie poďakoval za dobrú prípravu aj priebeh rokovaní. Zo summitu nám zostali príjemné zážitky – a veľké domáce úlohy, ktorých kontúry sa už črtajú.

(autor je poradcom štátneho tajomníka MO SR)

Takto som to zažil ja

Mjr. Miloš Mátyás

Prvý veliteľ spoločného slovensko-americko-austrálskeho tímu v Tarin Kowte, muž, ktorý pred svojím prvým vycestovaním do ISAF dvakrát slúžil v misii UNMEE v Etiópii a Eritrei a raz v operácii KFOR v Kosove. Po dvoch vojenských vysokých školách (v roku 1990 spojovací smer a v roku 2000 diaľkovo ekonomiku a logistiku) absolvoval dvakrát aj kurz dôstojníkov OMLT v nemeckom Hohenfelse. Otec piatich detí.

„Za najkritickejší moment môjho pôsobenia v OMLT (Operačný výcvikový a styčný tím) v Afganistane považujem výbuch nástražného výbušného systému pod vozidlom našich kolegov v roku 2009. Jeden z mojich holandských priateľov pri ňom zomrel, druhý po vážnych zraneniach prišiel o nohy a tretí sa dal po psychických problémoch preveľiť domov. Holandský veliteľ ma oslovil, či by som sa neujal funkcie jeho zástupcu. Prijal som. Bola to tvrdá škola, ktorú som neskôr zúročil pri velení jednotke v Tarin Kowte. Tam bolo najdôležitejšie nájsť pre všetkých rovnaký cieľ, motiváciu a stanoviť spoločné postupy. Američania vyrastali na dokumentoch, ktoré majú zavedené Afganci. No svoje postupy si pridali aj Austrálčania. V niečom sme mali špecifický prístup k domácom aj my, Slováci. Všetky tri prístupy som sa sna-

„Stiahnutie vojenských jednotiek neznamena koniec afganských výziev, ani nášho partnerstva s touto dôležitou krajinou,“

prezident USA Barack Obama na summite NATO v Chicagu

žil prepojiť a zároveň vybrať z každého to najlepšie. Po šiestich týždňoch sme už boli jednoliaty tím. Bolo nás 15 Slovákov, piati Američania a dvaja Austrálčania. Cvičili sme 5. prápor 4. Afganskej národnej armády. Sústreďovali sme sa na logistiku, zdravotnícke zabezpečenie, spojováciu, dopravnú aj veliteľskú rotu či rotu opráv a údržby. Cvičili sme aj štáb. Afganci boli zo začiatku trochu odmeraní. Sú veľmi hrdí a viac ako príkazy či striktné rozkazy oceňujú, ak sa s nimi snažíme dohodnúť, že sa vieme porozprávať a byť trpezliví. Tak trochu podobní Slovákom sú aj v tom, že ak už majú navyknuté dať nejaké postupy, radšej pri nich zostávajú, aj keď im ponúknete lepšie či efektívnejšie riešenia. Američania či Austrálčania nemajú problém s okamžitou zmenou a prispôbením sa novým pravidlám. No na našich partnerov Afgancov bolo treba ísť pomalšie, dať im dôkaz, že navrhované postupy im ušetria námahu aj čas, prinesú väčšiu bezpečnosť – a že ich v pohode zvládnu. Zadosťučinením pre mňa bolo, keď sme raz kvôli plneniu iných úloh ostali v našom tábore a prišla za nami skupina afganských dôstojníkov. Mohli sa rozhodnúť bez nás, no prišli sa poradiť o zorganizovaní presunu zásobovacieho konvoja do predsunutých základní.“

Po prvom spoločnom slovensko-americko-austrálskom tíme v Tarin Kowte pôsobil druhý pod velením podplukovníka Ivana Baloga. Od júna 2012 tu je tretí, ktorému velí podplukovník Ferdinand Muriň. Aj ten sa bude usilovať cvičiť a vzdelávať afganských partnerov tak, aby Afganská národná armáda spolu s ďalšími bezpečnostnými zložkami prevzala kontrolu nad celým územím krajiny do konca roka 2014 čo najpripravenejšia. A či aj naši vojaci budú pôsobiť v pripravovaných poradcovských tímoch MAT (Military advisor teams)? Príslušníci OS SR takúto spôsobilosť majú, ale nateraz ešte nebudeme predbiehať.

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

Skromní machři

O ich pôsobení v operácii ISAF aj po roku 2014 sa hovorilo na summite v Chicagu. Situácie, pri ktorých si treba zachovať chladnú hlavu, čistú myseľ a pevnú ruku zvládajú bravúrne. Aj mimo služby sú to pokojné povahy, ktoré nič nerozhádže. Profesia im to nedovolí.

V Afganistane pôsobí už štvrtá rotácia slovenského tímu na likvidáciu výbušných prostriedkov – EOD. Druhá rotácia sa preslávila úspešným zásahom počas útoku na ich základňu na jeseň 2011. Správu o hrdinstve majora Rolanda Bartakovicsa a slovenského EOD tímu predniesol v decembri toho istého roku vo Washingtone kongresman Bill Shuster. Slová chvály prichádzajú aj na adresu slovenskej jednotky pre plnenie úloh špeciálnych operácií (SOTU). Veliteľ špeciálnych operácií USA v Európe, americký generálmajor Michael Repass počas júnovej návštevy Slovenska pochválil obe naše rotácie slovenskej špeciálnej jednotky. Za výnimočné plnenie úloh boli vyzdvihnutí dvaja príslušníci našej špeciálnej jednotky aj v liste zástupcu riaditeľa pre spravodajstvo zo Spravodajského centra Špeciálnych operácií ISAF v Kábuľe. Aj vďaka ich informáciám bol zadržaný jeden z talibanských veliteľov.

Aj atrapa môže byť nebezpečná

Počas striedania našich jednotiek v marci tohto roka sme sa prišli pozrieť, ako sa darí príslušníkom tímu EOD rotácie číslo 3 a druhej rotácie SOTU. „Včera sme mali zásah, ale nebolo to nič vážne,“ hovorí veliteľ tímu. V preklade to znamená, že na rušnej kandahárskej ulici preverovali podozrivý predmet, ktorý mohol byť nástražným systémom. Všetkých okolo treba odoslať do bezpečnej vzdialenosti, aby potom špeciálny pásový robot preskúmal priestor. Veliteľ tímu zistil na mieste, že ide o atrapu. Tá však môže byť nastražená zámerne, aby odvieďla pozornosť špecialistov od skutočnej hrozby, čo sa však, našťastie, nepotvrdilo.

Nasledujúce ráno. Miesto: okrajová časť mesta. Hrozba: bližšie nešpecifikovaná mína. Čas – okamžite po príprave ochrannej jednotky a tímu EOD. Po kontrole systémov je jednotka pripravená vyraziť na zásah. Tentoraz do MRAP-u nastupuje spolu s tímom aj budúci veliteľ, pre ktorého to bude prvý ostrý zásah. Podľa skúseného veliteľa je riziko útokov nástražnými výbušnými pro-

striedkami stále vysoké a práca EOD bude potrebná ešte veľmi dlho. Obrnené autá v kolóne opúšťajú základňu a smerujú do rušných ulíc Kandaháru. Je niečo po jedenástej predpoludním, čas návratu sa nedá odhadnúť...

V marci mal náš štvorčlenný tím EOD pred sebou ešte takmer tri mesiace nebezpečnej práce. Zvládol ju so cťou. Vysoký štandard radí náš tím k špičke v oblasti EOD v celej operácii ISAF.

Budovanie sebavedomia

Nazrime aj do predsunutej základne hlboko v horách východného Afganistanu, kde pôsobia chlapi zo žilinského 5. pluku špeciálneho určenia. Nové posily už dorazili, zoznamujú sa s prostredím, technikou a postupmi. Afganská špeciálna policajná zásahová jednotka pod vedením Slovákov je pri zásahoch v teréne každým dňom sebavedomejšia a úspešnejšia. S našimi chlapmi si dobre rozumejú a vážia si ich nielen ako inštruktorov, ale aj ako kolegov a priateľov.

Na jeseň bude Národná rada SR schvaľovať nový mandát našich jednotiek v Afganistane. Jednotka pre plnenie úloh špeciálnych operácií by nemala v novej štruktúre slovenského kontingentu chýbať. Zvyšovať úroveň vycvičenosti afganských bezpečnostných zložiek je základným princípom pri preberaní zodpovednosti za bezpečnosť Afganistanu. Tak, ako sa o tom hovorilo aj v Chicagu.

mjr. Mgr. Milan Vanga

(autor je hovorca Ozbrojených síl Slovenskej republiky)

NATO po summite

Tomáš Valášek

NATO po nedávnom summite v Chicagu veľmi rýchlo zmizlo z titulkov novín. Treba za tým hľadať najmä hospodársku krízu. Tá sa dostala s príchodom leta do nových obrátok: Grécko je zdanlivo na odchode z eurozóny a španielska ekonomika sa tiež začala potápať. Ani NATO nie je imúnne voči následkom krízy. V najbližších pár mesiacoch a rokoch bude klesať schopnosť Aliancie udržať ozbrojené sily ako aj ochota spojencov pomôcť si v núdzi. Nedá sa vylúčiť ani kolaps demokracie v jednej z členských krajín a napätie medzi spojencami, predovšetkým Gréckom a Tureckom.

Chicago nezastavilo pokles obranyschopnosti NATO. Keďže spojenci sa nevedia vyhnúť škrtom v rozpočtoch, hľadajú úspory aspoň v spolupráci.

Európa by mala posilňovať

Na summite oznámili zopár dobrých nových projektov, ako napríklad rozhodnutie trinástich členských krajín (vrátane Slovenska) spoločne kúpiť bezpilotné špiónážne lietadlá Global Hawk. Ale spojenci sa zdráhajú prehĺbiť spoluprácu ďalej. Vedeli by veľa ušetriť trvalým zlúčením niektorých jednotiek a spôsobilostí, ale vlády sa boja straty suverenity a kontroly nad medzinárodnými jednotkami. A tak napriek občasným lastovičkám, ako napríklad deklarácia krajín Vyšehradskej štvorky o prehĺbení obrannej spolupráce, príkladov spoločných nákupov techniky či zlúčenia jednotiek a zariadení je málo – primálo na to, aby takto generované úspory vynahradili škrtu v rozpočtoch. Keďže súbežne klesá aj ochota USA prispievať do misií na periférii Európy (lebo samy majú finančné problémy a svoje priority vidia najmä v Ázii), nie je celkom jasné, ako a kto presne zakročí v prípade budúcich problémov na Balkáne či v severnej Afrike. Ako poznamenal

francúzsky stratég François Heisbourg, Európa by mala nahrádzať klesajúci americký záujem o NATO posilnením vlastných vojsk. Ale deje sa presný opak.

Sloboda bez solidarity?

Menej viditeľným, ale možno ešte vážnejším problémom Aliancie je miznúca solidarita medzi spojencami. Ide o problém, ktorý má hlbšie korene (napr. v tom, že po rozpade ZSSR spojenci zdôrazňujú rozličné hrozby). Ale aj tu sa ukazujú škodlivé účinky hospodárskej krízy. Britský komentátor Gideon Rachman napísal v januári 2012: „Čím horšia je ekonomická situácia, tým menej vidia vlády vzájomnú spoluprácu ako prospešnú a začínajú vnímať ostatné krajiny ako zdroj problémov. Táto nová logika vysvetľuje viacero súčasných trendov: krízu v Európe, napätie v čínsko-amerických vzťahoch či paralýzu medzinárodných inštitúcií.“ NATO je postavené na solidarite: na princípe, že problémy môjho suseda sú mojimi problémami, a že najlepšie je ich riešiť spoločne. Na papieri ostáva toto krédo bez zmeny: v Chicagu si spojenci opäť sľúbili jednotu a pomoc. Ale v praxi škrtajú presne tie sily, ktoré na vzájomnú obranu potrebujú. Diplomacia v NATO tiež viazne; krajiny si navzájom blokujú iniciatívy. Žiadna vláda otvorene solidaritu v NATO nespochybní, lebo tým nič nevyrieši; iba oslabí Alianciu a vlastnú bezpečnosť. Ale v súkromí nie jeden minister prizná, že za článok číslo 5 by ruku do ohňa nedal.

Sklamaní vzdelanci sú liahňou radikalizácie

Ako presne budú vyzeráť ďalšie štádiá krízy, nevie celkom presne predpovedať nikto. Ale krajiny ako Grécko či Maďarsko čakajú roky uskromňovania, vysokej nezamestnanosti a mizerného výhľadu do budúcnosti, hlavne pre mladých ľudí. To je nebezpečná kombinácia, ako upozorňuje Haagske centrum pre strategické štúdiá v novej správe o bezpečnostných následkoch finančnej

krízy, lebo masa sklamaných, vzdelaných mladých ľudí je najčastejšou liahňou radikalizácie. Zatiaľ ich frustrácia nevyprodukovala žiadnu ideologickú alternatívu voči liberálnej demokracii, iba akúsi revizionistickú nostalgiiu po „starých dobrých časoch“. Čiže veľký kontinentálny stret súperiacich politických systémov podľa vzoru studenej vojny, či v horšom prípade druhej svetovej vojny, sa neukazuje. Navyše – v Európe dnes nie je ani žiadna rastúca revizionistická moc ako kedysi nacistického Nemecka či Sovietskeho zväzu. Tí, čo vidia paralelu medzi krízou z 30. rokov minulého storočia (ktorá vyústila do svetovej vojny) a súčasnými problémami, ignorujú tento obrovský rozdiel.

Koniec tradičných istôt

To neznamená, že budúcnosť bude bezproblémová. Už teraz ukazujú prieskumy verejnej mienky katastrofálny prepád v dôvere verejnosti v EÚ a vo vlastné vlády, pričom odchod Grécka z eurozóny či default Španielska by náladu voličov ešte zhoršili. Možno za takých okolností vylúčiť kolaps demokracie v Grécku, napätie vo vzťahoch s tradičným rivalom (a spojencom v NATO) Tureckom, či obnovené volanie španielskych provincií po nezávislosti? Sú to, samozrejme, tie najhoršie a nie nevyhnutne pravdepodobné scenáre. Ale pointa je v tom, že hospodárska kríza spôsobila také napätie vnútri štátov a medzi štátmi EÚ, aké sme nevideli od konca druhej svetovej vojny. Sme v neznámom teritóriu, kde už neplatia tradičné „istoty“, vrátane tej, že vojna priamo v Európe je nepredstaviteľná. A jeden z možných násled-

Hospodárska kríza spôsobila také napätie vnútri štátov a medzi štátmi EÚ, aké sme nevideli od konca druhej svetovej vojny. Už neplatia tradičné „istoty“ vrátane tej, že vojna priamo v Európe je nepredstaviteľná!

kov krízy pre NATO je, že namiesto šírenia bezpečnosti za hranice Európy bude musieť hasiť konflikty vnútri Aliancie.

Slovensko po Chicagu

Slovenská obranná politika po Chicagu je predmetom iného článku v tomto vydaní Obrany. Ale nedá mi nepovedať pár slov k tomu, ako môže Slovensko ovplyvniť spomenuté negatívne trendy. Lebo aj menší spojenci majú vplyv na budúcnosť NATO:

ak sa „ulievajú“, tak berú väčším spojencom dôvod, prečo brať Alianciu vážne. Okrem toho, až takými malý nie sme: v NATO je celá tretina členských krajín ešte menšia či chudobnejšia ako Slovensko.

Tou najefektívnejšou odpoveďou, popri rozumnej finančnej politike, je ozdravenie obranného rozpočtu a ozbrojených síl. Iba Grécko a Bulharsko redukovali výdavky na modernizáciu od začiatku krízy viac ako my.

V čase krízy na ambicióznejšiu modernizáciu asi nebudú prostriedky, ale stabilizácia rozpočtu, spolupráca so siedmi a zmena štruktúry rozpočtu sú to minimum, na ktoré treba uprieť pozornosť. Vyšleme tým signál spojencom, že berieme svoje záväzky vážne aj v čase krízy a že nám zdravie NATO nie je ľahostajné. V čase, keď solidarita medzi členmi NATO škripie, je takýto signál veľmi potrebný.

Foto: NATO, AP

(Autor je riaditeľom pre obrannú a zahraničnú politiku v londýnskom Centre pre európsku reformu.

Názory v článku nie sú oficiálnymi stanoviskami MO SR.)

Modrá bezpečnosť na Lešti

Dvojstupňové odborno-taktické cvičenie Blue Security vo výcvikovom priestore Lešť

Vrtuľník sa nízkym letom nad zalesnenou oblasťou blíži k tzv. Malej Moskve. O chvíľu už pilot Mi-17 prešovského vrtuľníkového krídla visí priamo nad strechou jedného z obytných blokov. Situáciu mu komplikuje nárazový vietor. V otvorených bočných dverách stroja sa objavuje lano. Palubný technik ho spúšťa a o chvíľu sa po ňom jeden po druhom zlaňujú na strechu budovy členovia tímu skupiny riešenia krízových situácií.

Podľa riadiaceho cvičenia podplukovníka Ivana Viselku z trenčianskeho riaditeľstva Vojenskej polície ide o prelomové cvičenie. „Po prvý raz precvičujeme situáciu, ktorá vznikla na území Slovenska počas mimoriadnej udalosti, keď bol na časti nášho územia vyhlásený výnimočný stav. Takýto námet cvičenia nám umožňuje precvičiť všetky zložky Vojenskej polície pri uskutočňovaní a podpore plnenia úloh policajného zabezpečenia daného teritória. Naším cieľom je okrem iného zladíť činnosť jednotlivých stupňov vedenia Vojenskej polície, precvičiť ich spôsobilosti a schopnosť správne reagovať na vzniknutú situáciu,“ konštatuje riadiaci cvičenia.

V priebehu celého cvičenia to predvádzali príslušníci skupín riešenia krízových situácií z útvarov Vojenskej polície Banská Bystrica, Topoľčany a Prešov pod vedením nadporučíka Juraja Antola, kapitána Ela Hubača a rotmajstra Vladimíra Jendruša. Pri riešení krízovej situácie museli okrem iného po vzdušnom transporte do daného priestoru uskutočniť zásah a zabezpečiť celú oblasť. Vojenský policajti v určených bodoch postavili kontrolno-prepúšťacie stanovištia a kontrolovali prechádzajúce vozidlá a osoby, aby do oblasti neprenikli skupiny, ktoré by ohrozili bezpečnostnú situáciu v lokalite a zabránili tak aj prípadnému pašovaniu zbraní.

Samopal v rezerve auta

Úlohu plnia príslušníci banskobystrickej skupiny. Jej veliteľ, nadporučík Juraj Antol pripomína podriadeným, aby sa nenechali zmiasť žoviálnosťou kontrolovaných osôb. Podrobná prehliadka ukázala, že nehovoril do vetra. Vojenský policajti objavili v batožinovom priestore auta, v mieste pre rezervnú pneumatiku, ukrytý samopal. S takýmito prípadmi sa museli popasovať v priebehu cvičenia ešte niekoľkokrát. Skupina je skúsená, veď prehľadávanie osôb a vozidiel vykonávali v bosnianskej Tuzle a Sarajeve i v afganskom Kandahare. Rodák z Rimavskej Soboty rotmajster Štefan Tršo je v radoch Vojenskej polície už sedem rokov. Dovtedy pôsobil v jelšavskej delostreleckej brigáde. „Zaujímavé bolo najmä zlanenie z vrtuľníka a následné prehľadávanie budov a zadržanie podozrivých osôb. Ale netreba podceňovať ani kontrolu osôb a vozidiel. V Afganistane sme videli, že od pozornej činnosti pri bráne závisí nielen zdravie a život samotných kontrolujúcich, ale všetkých vojakov v základni,“ konštatuje rotmajster Tršo. „Naše skupiny majú za úlohu pomôcť vyriešiť krízový stav v oblasti a normalizovať situáciu vo zverenom teritóriu. Príslušníci našej skupiny okrem iného pri plnení úloh zadržali nebezpečného páchatela, ktorý sa zdržiaval v bytových priestoroch.“

Chlapci si vyskúšali aj streľbu z idúceho motorového vozidla, zo 40 mm granátometu HK 49 (využívali dymové i trieštivé granáty), prehľadávanie bytových a nebytových priestorov a zaistenie páchatelov. Som spokojný s predvedeným výkonom, aj keď najmä pri plnení úlohy s pomocou vrtuľníka nás sprevádzal silný nárazový vietor. Chlapci majú bohaté skúsenosti z domáceho výcviku aj zo zahraničných misií a operácií. Počas celého cvičenia boli ťahúňmi svojich družstiev najmä nadrotmajster Marián Soroka a rotmajstri Štefan Tršo a Ľubomír Igaz.

Zohratý tím

Vojenský policajti sa museli popasovať aj s potláčaním neprispôsobivého davu, ktorý sa snažil vyvolať nepokoje. Ďalšie skupiny medzitým prehľadávali budovy i celú oblasť a likvidovali prípadné ohniská nepokoja. Činnosť zabezpečovala prešovská skupina pod velením rotmajstra Vladimíra Jendruša.

Podľa neho je dobré, že cvičenie sa uskutočňuje na Lešti, kde môžu naplno využiť výcvikové zariadenia Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku – motohalu, pešiu streleckú halu, Malú Moskvu, výsadkový trenažér... Svojím výkonom ho znova potešil spoločne s rotnými Jozefom Triščikom a Jaroslavom Sobekom aj rotný Vladimír Fecura. Veliteľ tímu rotný Fecura pred príchodom do Vojenskej polície získal dobré základy v bardejovskom prieskumnom prápore a neskôr v prešovskej prieskumnej rote. „Celý náš tím je dokonale zohratý. Prešli sme spoločne zahraničnými misiami a operáciami i domácim výcvikom. Máločo nás dokáže prekvapíť. Vieme, čo môžeme jeden od druhého očakávať aj v stresových situáciách,“ poznamenáva veliteľ tímu na adresu svojich kolegov: rotmajstra Jaroslava Sobeka, čatára Radovana Gergeľa a podpráporčíka Igora Bačáka.

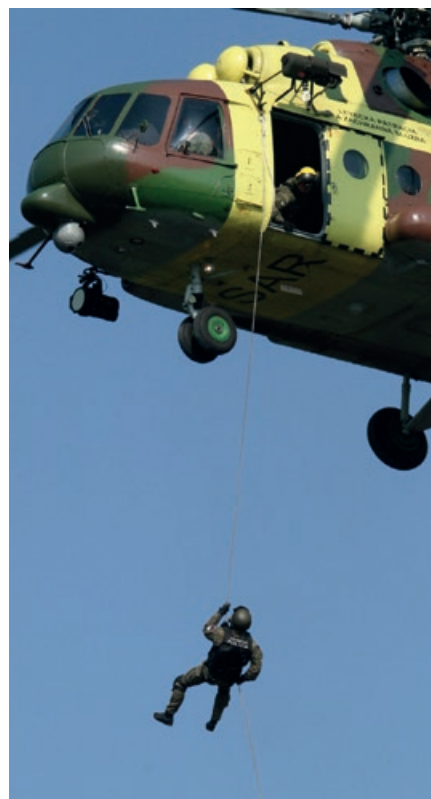
Veliteľ topoľčianskej skupiny riešenia krízových situácií kapitán Elo Hubáč pripomína, že cvičenie na Lešti okrem iného pomohlo aj zladíť reálnu činnosť

všetkých skupín. Aby mohli účinne spolupracovať vtedy, keď to bude potrebné pri riešení krízových situácií. „Základné postupy a zručnosti sú všade rovnaké, ale každý kolektív si vytvára svoje osobitosti pri plnení úloh. Treba to zladať, lebo v reálnej situácii často rozhodujú v časovom strese maličkosti. Aj preto je toto cvičenie dobré,“ vraví kapitán Hubač. Je rád, že v priebehu cvičenia Blue security sa znova potvrdilo, že ťahúňmi sú náčelníci skupín. Napríklad nadrotmajstri Peter Belák či Juraj Ružička.

Nezabudnúť na lieky

Podľa neho stupeň vycvičenosti je na takej úrovni, že ktorýkoľvek člen skupiny je schopný nahradiť svojho náčelníka skupiny, a zasa ktorýkoľvek náčelník skupiny je schopný nahradiť veliteľa krízovky. Niektorí až do stupňa veliteľa čaty. Celý kolektív topoľčianskej skupiny prešiel zahraničnými misiami a operáciami (niektorí aj viackrát) či už ISAF, kde plnili úlohy ako organická jednotka, ďalší boli v misiách OSN UNMEE, UNDOF, UNFICYP. Celá jednotka je v súčasnej zostave už asi 5 rokov, všetci sa dobre poznajú. A čo bol pre kapitána Hubača najzaujímavejší moment cvičenia? Že konečne Vojenská polícia cvičila sama. Všetky jej skupiny a súčasti a nielen ako podpora niektorých zložiek ozbrojených síl, že si zladila svoje spôsobilosti a zručnosti.

Napríklad aj pri sprevádzaní chránenej osoby. Predtým ako ju zobrali pod ochranu, sa veliteľ tímu podrobne pypytoval. Zaujímalo ho, či osoba nie je na niečo alergická, aké lieky užíva, či netrpí stresom a ako ho zvláda. Potom skontroloval, či má so sebou všetky potrebné lieky. Jedny chýbali, a tak ich urýchlene zabezpečoval. Lebo by nebolo najlepším vysvedčením pre tím, keby im strážená osoba počas presunu či stráženia skolabovala.

Riadiaci cvičenia podplukovník Viselka vyjadril spokojnosť s nasadením a iniciatívnym plnením úloh jednotlivých skupín Vojenskej polície. Pripomenul, že v takejto forme cvičia spoločne po prvý raz. Aj preto je jednou z úloh cvičenia postupne zosúladiť ich postupy pri plnení jednotlivých úloh. „Keby naozaj došlo k spomínanej situácii a vyhláseniu výnimočného stavu, veľa by záležalo od dokonalej súhry jednotlivých zložiek Vojenskej polície,“ zdôrazňuje podplukovník Viselka. Aj preto venovali cvičiaci taký dôraz pri precvičovaní jednotlivých úloh a k slovu sa dostala aj neformálna výmena skúseností. Podľa neho na úspechu cvičenia má veľký podiel jeho zástupca major Miloš Soliar, ale aj mozog a srdce cvičenia kapitán Viktor Belko, ktorý neúnavne pripravoval vždy nové a nové epizódy. Po logistickej stránke im výborne sekundoval rotmajster Peter Lorenc a po spojovacej zasa nadrotmajster Ľubomír Bobák.

Priebeh cvičenia na Lešti zabezpečovali príslušníci Riaditeľstva Vojenskej polície z Trenčína, ale aj bratislavského útvaru Vojenskej polície a Centra výcviku a kynológie Vojenskej polície Vlkanová – Hronsek. Všetky zúčastnené zložky sa dokonale precvičili počas nepretržitého plnenia úloh. Aj v riadení, vo velení a v koordinácii jednotiek.

Text a foto: Jozef Žiak

NO

TRENDY

VÍZIE

NIE JE JEEP AKO DŽÍP

Hoci sa to zdá byť neuveriteľné, prapredok všetkých vojenských kolesových vozidiel má doteraz neobjasnenú históriu vzniku názvu. Je viacero verzií, no žiadnu z nich už asi nikto na sto percent nepotvrdí. Údajne najpravdepodobnejšia z nich tvrdí, že ide o fonetickú úpravu skratky GP (Government Purposes – na vládne účely), no objavili sa aj dohady, že ide o prispôbené meno obľúbenej postavičky zo seriálu o Pepkovi námorníkovi, keďže vojenské vozidlo malo podľa vojakov podobné vlastnosti ako toto vymyslené zvieratko. Prvý Jeep Willys uzel svetlo sveta v roku 1941 a odvtedy sa na dlhé roky stal neodmysliteľnou súčasťou armády. Už v roku 1942 sa v jednom z oficiálnych armádnych slovní-

kov objavila definícia, že Jeep je vozidlo s pohonom všetkých kolies s hmotnosťou od pol do jeden a pol tony, určený na prieskum alebo iné, bližšie nešpecifikované vojenské účely. Nečudo, že až dodnes sa slovom džíp označujú všetky automobily kategórie off-road. Pod značkou Jeep sa dodnes vyrába množstvo modelov, v roku 2002 bola predstavená štúdia možného nástupcu ikony menom Willys, no zatiaľ sa reinkarnácie nedočkala.

USS Iowa sa stala múzeom

Lode triedy Iowa boli posledné, ktoré americké námorníctvo zaradilo do výbroje. V čase, kedy vstupovali do služby, ovládali oceány lietadlá z lietadlových lodí. Bojové lode boli odsúdené na odchod do histórie. V prípade triedy Iowa sa však odchod natiahol na desaťročia. USS Iowa definitívne vyradili a zmenili na múzeum až teraz.

USS Iowa

Výtlak: 58-tisíc ton

Dĺžka: 271 metrov

Šírka: 33 metrov

Ponor: 11 metrov

Rýchlosť: 33 uzlov (61 km/h)

Posádka: 2700 ľudí

Hlavná výbroj

- ✱ 9 kanónov kalibru 406 mm
- ✱ Sú umiestnené po troch v dvoch delových vežiach na prove a jednej na korme
- ✱ Každé delo má hlaveň dlhú 20 metrov a váži 121 ton
- ✱ Maximálny dostrel: 39 km
- ✱ Rýchlosť streľby: 2 rany za minútu

Sekundárna výbroj

- ✱ Spočiatku 20, neskôr iba 12 kanónov kalibru 127 mm
- ✱ Sú umiestnené po dvoch v menších vežiach na oboch bokoch lode
- ✱ Slúžia na boj proti menším lodiám, alebo ako ťažké protiletadlové kanóny
- ✱ Maximálny dostrel je 16 km, pri boji proti lietadlám je výškový dostrel 11 km
- ✱ Rýchlosť streľby: 15 rán za minútu

Pancier

- ✱ Pancierový pás na bokoch trupu je hrubý 31 cm.
- ✱ Tri pancierové paluby majú spolu 19 cm.
- ✱ Najviac chránené sú hlavné delové veže. Ich oceľové steny sú hrubé až 50 cm.
- ✱ Iba o kúsok zaostáva pancierová časť velitelského mostíka. Tá je hrubá 44 cm.

Pristávacia plocha

- ✱ Počas druhej svetovej vojny používali lode plavákové prieskumné lietadlá typu Kingfisher, ktoré štartovali z katapultu a pristávali na vode vedľa lode. Na palubu ich vyzdvihol žeriav.
- ✱ Po druhej svetovej vojne katapulty odstránili a pristávaciu plochu využívali vrtuľníky.
- ✱ V 80. rokoch začali používať bezpilotné lietadlá Pioneer. Tie vzlietajú s pomocou štartovacích rakiet, s vrtuľovým motorom vydržia vo vzduchu 5 hodín. Namiesto pristátia lietadlo zachytia do siete na korme lode.
- ✱ 4 metre dlhý Pioneer dosahuje rýchlosť 200 km/h a nesie kamery pre denné i nočné videnie, ktoré vysielajú obraz operátorovi.

Plány na USS Iowa (BB-61) začali vznikať v roku 1938. Na vodu ju spustili 27. augusta 1942 a do služby vstúpila 22. februára 1943. Malo ju nasledovať ďalších päť lodí, nakoniec pribudli len tri – USS New Jersey, USS Missouri a USS Wisconsin.

Iowa bola mohutná, silno vyzbrojená a pancierovaná loď. Pri dĺžke 271 metrov mala bežný výtlak 45-tisíc ton, ktorý pri plnom naložení stúpol až 58-tisíc ton. Pohonný systém lode mal celkový výkon 158 000 kW a jej maximálna rýchlosť dosahovala 33 uzlov (61 km/h). Hlavnú výzbroj tvorilo deväť kanónov kalibru 406 mm v troch vežiach (dve vpredu, jedna vzadu), ktoré dopĺňalo 20 kanónov kalibru 127 mm v desiatich vežiach (po päť na každom boku). Hlavné delové veže mali aj najsilnejší pancier, až 500 mm.

Granáty kalibru 406 mm

- ✿ Trieda Iowa používala dva druhy munície – protipancierovú a vysokovýbušnú
- ✿ Protipancierové granáty vážia 1 200 kg a dokážu preraziť oceľový pancier hrubý 50 cm alebo železobetónovú stenu hrubú 6 a pol metra.
- ✿ Vysokovýbušné granáty vážia 860 kg a zanechávali krátery hlboké 6 a široké 15 metrov.
- ✿ V 50. rokoch vyvinuli pre lode triedy Iowa aj nukleárne granáty so silou 15 až 20 kiloton. Momentálne je jadrová delostrelecká munícia už vyradená a zlikvidovaná.
- ✿ Granáty dosahovali rýchlosť 820 m/s. Na vzdialenosť maximálneho dostrelu leteli minútu a pol. Znamená to, že Iowa dokázala vystreliť tri salvy predtým, ako prvá dopadla na cieľ.

Rakety Harpoon

- ✿ Na boj proti lodiam dostala trieda Iowa štyri odpaľovacie zariadenia pre rakety Harpoon. V každom sú štyri strely, spolu ich teda má loď 16.
- ✿ Raketa Harpoon má dosah okolo 300 km a jej bojová hlavica váži 220 kg. Na cieľ je navádzaná radarom.

Strely Tomahawk

- ✿ Na každú loď triedy Iowa namontovali v 80. rokoch osem pancierovaných odpaľovacích zariadení pre strely Tomahawk. V každom sú 4 strely, čo je spolu 32.
- ✿ Tomahawk má maximálny dosah 2 500 km a nesie 450 kg výbušnín.
- ✿ Strela s plochou dráhou letu kopíruje terén rýchlosťou 880 km/h. Navádzaná je pomocou súradníc GPS.

Systém Phalanx

- ✿ Počas druhej svetovej vojny a krátko po nej používala Iowa na boj s blízko letiacimi lietadlami 80 kanónov kalibru 40 mm a 49 kanónov kalibru 20 mm.
- ✿ Od modernizácie v 80. rokoch má štyri systémy Phalanx.
- ✿ Phalanx tvorí šesťhlavňový rotačný kanón kalibru 20 mm a radar, ktorý ho automaticky riadi.
- ✿ Rýchlosť strelby je 3 000 až 4 500 rán za minútu a Phalanx dokáže zničiť aj letiacu raketu.

V druhej svetovej vojne

USS Iowa bola jedinou loďou svojej triedy, ktorá počas 2. svetovej vojny aspoň nejaký čas slúžila v Atlantiku. Koncom roka 1943 viezla prezidenta Franklina D. Roosevelta na konferenciu do Casablanky.

Od januára 1944 pôsobila v Pacifiku. Jej úlohou bola ochrana lietadlových lodí (niesla takmer 130 kanónov kalibru 40 mm a 20 mm) a delostrelecká podpora vylodňovacích operácií. Pri útoku na atol Truk vo februári 1944 potopila japonský krížnik Katori. S najsilnejšími japonskými loďami, triedou Jamato, sa však žiadna z lodí triedy Iowa nestrelala.

Zúčastnila sa bitky vo Filipínskom mori, počas ktorej zostrelila najmenej päť japonských lietadiel, potom podporovala vylodenia na Guame a Okinawe. Spolu so sesterskou loďou USS Missouri sa podieľala na ceremónii podpisu japonskej kapitulácie v Tokijskom zálive 2. septembra 1945.

V marci 1949 Iowu prvýkrát vyradili zo služby, no už v júli 1951 ju znovu aktivovali pre vojnu v Kórei. Od apríla 1952 bola opäť v akcii a až do októbra intenzívne ostreľovala severokórejské ciele na pobreží.

Modernizácia v 80. rokoch

Po skončení kórejskej vojny slúžila v Stredomorí a vo februári 1958 ju opäť preradili do zálohy. Tentoraz bola v rezerve dlho. Znovu ju aktivovali až v apríli 1984. Už dva roky predtým sa však na nej začali rozsiahle modernizačné práce. Podobne, ako na sesterských lodiach, z Iowy odstránili kanóny kalibru 20 mm a 40 mm, ktoré už proti moderným lietadlám neboli účinné. Odstránili aj štyri veže s kanónmi kalibru 127 mm. Na uvoľnené miesto prišlo 8 odpaľovacích zariadení pre 32 striel s plochou dráhou Tomahawk a 4 štvornásobné odpaľovacie zariadenia pre protilodné strely Harpoon.

Obranu proti raketám a iným nízkoletiacim cieľom zaistovali štyri systémy Phalanx s rotačnými šesťhlavňovými kanónmi kalibru 20 mm.

Na lodi pribudli bezpilotné vrtuľové lietadlá RQ-2 Pioneer, ktoré slúžili na riadenie delostreleckej paľby. Iowa ich dostala ako prvá a mohla ich niesť osem.

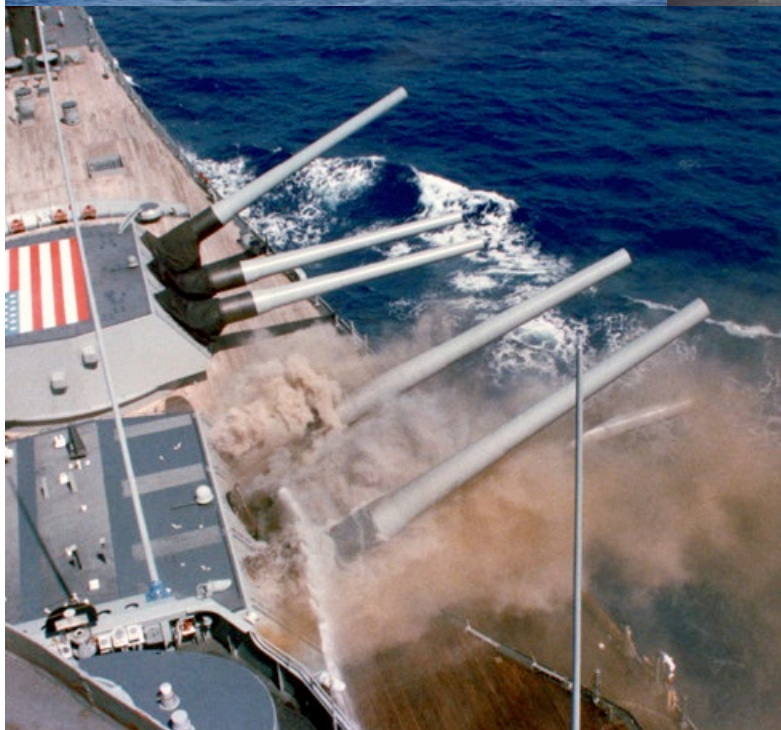
V druhej polovici 80. rokov sa Iowa podieľala na výcviku. Cvičné streľby z hlavných diel absolvovala v októbri 1985 v Baltskom mori. Na prelome rokov 1987 a 1988 operovala v Perzskom zálive, kde chránila tankery počas iracko-iránskej vojny.

Pri cvičných streľbách 20. januára 1989 stanovila rekord, keď granát z jej kanóna kalibru 406 mm doletel do vzdialenosti 43,3 kilometra. Bežný dostrel pred modernizáciou bol až o štyri kilometre menej.

Modernizácia v 80. rokoch znamenala aj nové radary a ďalšie elektronické vybavenie

Loď po odtiahnutí do Los Angeles v júni tohto roku

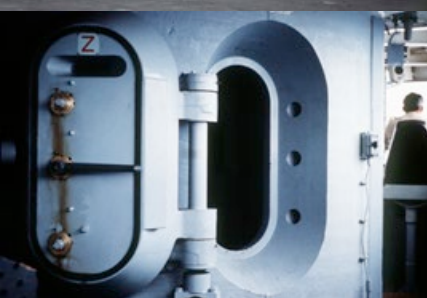

Delostrelecká munícia.
Granát vážil až 1 200 kg

USS Iowa odpaľuje streľu Tomahawk. Niesla ich spolu 32.

Sekundárnu výzbroj Iowy tvorili kanóny kalibru 127 mm

Po modernizácii niesla Iowa štyri systémy Phalanx

USS Iowa v časoch slávy predvádza svoju mohutnú výzbroj

Výbuch vo veži

Potom však došlo 19. apríla 1989 pri cvičných streľbách k nešťastiu. Explózia v hlavnej delovej veži č. 2 zabila 47 námorníkov. Len rýchla reakcia člena posádky, ktorý zatopil sklad prachu pod vežou, zabránila ešte väčšiemu výbuchu a nožnej strate celej lode. Bola to najväčšia strata na životoch v americkom hladinovom loďstve v čase mieru.

Výšetrovanie ukázalo, že na vine bolo zrejme nesprávne skladovanie pušného prachu počas opravy lode. Z tejto rany sa už Iowa nespamätala. Kým sa jej sesterské lode Missouri a Wisconsin podieľali na vojne s Irakom a v roku 1991 ostreľovali nepriateľa kanónmi i strelami Tomahawk, Iowu už v októbri 1990 vyradili zo služby.

V roku 1999 ju síce opäť zapísali do zoznamu lodí flotily, ale išlo len o politické rozhodnutie. V roku 2006 ju opäť vyškrtli a odvtedy sa uvažovalo o jej zmene na múzeum. Nakoniec sa rozhodlo o jej umiestnení v prístave San Pedro v Los Angeles. V júni tohto roka ju odtiahli do pripraveného kotviska a od júla už je pripravená pre návštevníkov.

Text: Miroslav Kacvinský
Foto: US Navy

TRI Z IDEBu

Text: Pavol Vitko

Foto: Pavol Vitko, Ivan Kelement

Zdvihový objem valcov: 2 987 cm³

Max. výkon motora:

135 kW pri 3 800 ot/min

Max. rýchlosť: 120 km/h

Nájazdový uhol predný / zadný: 48 / 29

Celková dĺžka / šírka / výška:

5 655 / 2 100 / 2 715 mm

Celková hmotnosť: 4 600 kg

Sanitka pre 21. storočie

Terénne sanitné vozidlo, ktoré na ostatnom IDEB-e získalo cenu v kategórii Špeciálne vozidlá, spĺňa najprísnejšie požiadavky zdravotníkov aj najaktuálnejšie normy NATO či európske normy pre záchranné vozidlá.

Jednu sanitku upravenú z Mercedesu G 280 CDI, 4x4 v súčasnosti využíva Úrad hlavného lekára. Dve majú k dispozícii Pozemné sily. Vojskové útvary v súčasnosti ešte stále prevádzkujú 72 sanitiek UAZ 462. Najstaršie majú 30 rokov. Vyše tucta modernjších sanitných vozidiel na podvozku Volkswagen Transporter sme nakúpili na prelome tisícročia. Tri najnovšie terénne sanitky Mercedes prevádzkujú ozbrojené sily od vlaňajšieho decembra. Vojskové skúšky trvali jeden a pol roka, špeciálnu skriňovú nadstavbu dodala firma Stražan Bratislava.

Na rozdiel od VW Transporter je nadstavba hermetizovaná a vybavená filtroventiláciou. Tá poskytuje možnosť pohybovať sa aj v zamorenom priestore. Kabína vodiča takto chránená nie je, lebo sa počíta s tým, že vodič by aj tak musel byť chránený individuálnymi prostriedkami. Nadstavba má nezávislé kúrenie, klimatizáciu či tepelnú a zvukovú izoláciu. Všetky držiaky a upevnenia zariadení musia vydržať preťaženie 10 G. Prídavné batérie

zabezpečujú v nadstavbe nezávislé napájanie zdravotníckych prístrojov aj osvetlenia. Defibrilátor, prístroj na umelú ventiláciu pľúc, odsávačka, termobox, vakuové dlahy, výbava pri popáleninách či univerzálny evakuačný vozík a ďalšie najmodernejšie pomôcky sú samozrejmosťou.

„Naši špecialisti v rámci vojskových skúšok prehodnotili umiestnenie niektorých lekárskeho prístrojov a ďalšieho materiálneho vybavenia, aj spôsob nakladania pacienta do vozidla.“ uvádza plukovník MUDr. Peter Lengvarský, MPH, hlavný lekár OS SR.

„Oproti predchádzajúcim sanitným vozidlám majú nové mercedesy jednu z najväčších predností čo do kapacity prevozu zranených“, povedal nám na IDEB-e nadporučík MUDr. Martin Učeň, ktorý má skúsenosti aj z Rýchlej zdravotníckej pomoci. Ak predtým mohla sanitka evakuovať len jedného sediaceho a jedného ležiaceho pacienta, Mercedes s nadstavbou spolu so zdravotníkom môže odviezť jedného pacienta ležiaceho na akútnom lôžku, dvoch ležiacich na nosidlách a ešte jedného ležiaceho na poľných nosidlách na podlahe. V inej situácii môže Mercedes popri zdravotníkovi a pacientovi na akútnom lôžku odviezť ďalších troch sediacych pacientov.

„V starších sanitkách máme len jedny nosidlá. V novom Mercedese máme dvojce skladacie a jedny mobilné,“ doplnil ďalšie porovnanie MUDr. Lengvarský. Tri nové sanitky berie ako prvé lastovičky. Ozbrojené sily by podľa neho potrebovali nové sanitné vozidlá aspoň pre najčastejšie cvičiace útvary.

Do najnáročnejších podmienok

Nová vojenská zimná bunda prešla vojskovými skúškami aj skúškami v klimatických komorách firmy Gore v nemeckom Mníchove. V máji sa stala jedným z ocenených výrobkov na medzinárodnom zbrojárskom veľtrhu IDEB Bratislava.

Bunda poľná zimná s vložkou – taký je presný názov produktu, ktorého vývoj trval na základe požiadaviek Ozbrojených síl SR približne dva roky. Projektový tím sa sústredil na využitie špeciálnych termoizolačných materiálov aj na zladenie bundy s novou digitálnou potlačou uniforiem OS SR. Vnútrotná vložka sa skladá z troch vrstiev. Vrchná je značky Wind Stopper od firmy Gore. V bunde je zalisovaná paropriepustná membrána. Tá zabezpečuje odolnosť voči vetru, no prepúšťa von. Vložka je vhodná do mrazivého počasia, dá sa použiť aj samostatne. Vonkajšia bunda sa skladá z dvoch vrstiev materiálu Gore-Tex. Je nešušťavá a na 100 percent nepremokavá, zároveň paropriepustná zvnútra. Je vyplnená špeciálnou vložkou G-loft, čo sú polyesterové vlákna chránené fóliou, ktorá bráni úniku telesnej teploty a garantuje komfortné podmienky až do -30° C.

Zimnú bundu dodáva slovensko-holandská firma Gemor Fashion, s.r.o., z Prešova. Vyrába bundy, bivačkové vrecia alebo ďalšie výstrojné súčasti aj

pre vojakov v Nemecku, Švajčiarsku, vo Fínsku a v Nórsku. Jej odberateľmi boli alebo sú holandskí aj slovenskí policajti, nemecká aj švajčiarska pošta. Je držiteľom zlatej licencie Gore za viac ako 100-tisíc vyrobených kusov z goretexu ročne. Vlastní aj certifikát, oprávňujúci vyrábať pre armády NATO. S jej goretexovými nohaviciami či blúzami už majú skúsenosti aj slovenskí vojaci. Dodávky pre OS SR v súčasnosti tvoria približne týždennú produkciu spoločnosti. „Ocenenie na IDEB-e nás potešilo, ale prvoradá je pre nás spokojnosť slovenských vojakov. Dozvedeli sme sa dokonca, že naše bundy im závidia aj vojaci z ekonomicky vyspelejších krajín,“ s uspokojením konštatoval riaditeľ Matúš Murajda.

Ozbrojené sily ich na tento rok objednali 770 v kamufláži púšť a 586 v kamufláži les.

Obuv aj do NATO

Jednou z firiem, ktorá sa počas májového veľtrhu špeciálnej techniky IDEB Bratislava zaregistrovala v databáze výberových a dodávateľských agentúr NATO, je aj Obuv Špeciál, s.r.o., z Bardejova.

Spoločnosť dodáva našim ozbrojeným silám obuv už od roku 1999. Doteraz to bolo približne 15 druhov. V tomto období armáda odoberá z Bardejova dva typy poľných topánok s polopriepustnou membránou GORE-TEX. Určené sú predovšetkým pre náročné klimatické podmienky vo vojenských operáciách. „Rezort obrany stanovuje všetky požiadavky a my sa snažíme im čo najlepšie vyhovieť a uspieť v tendri,“ povedal riaditeľ spoločnosti Miroslav Matys. Aj tu však nepochybne platí, že ak topánky z ich spoločnosti odoberajú vojaci domácej armády, posilňuje to pozície výrobcu v rámci exportu. Obuv s polopriepustnou goretexovou membránou a fóliou určenou do extrémnych podmienok

dodáva Obuv Špeciál napríklad pre niektoré jednotky ruskej armády, hasičov či policajtov. Ich topánky nosia vojaci aj policajti v Nórsku. Odberateľov z radov vojakov alebo iných uniformovaných zložiek štátu majú aj v Česku a vo Fínsku. Tento rok už vyhrali tender pre Bundeswehr a pripravujú sa na ďalšie. Špeciálnu obuv z Bardejova používajú aj slovenskí policajti, colníci, či väzenská a justičná stráž.

Jeden zo slovenských ShM vz. 85 PRAM-S skončil vo VTSÚ Záhorie

Mínomety naše a od susedov 1

Text: PhDr. Ján Dolinay Foto: Miroslav Gyűrösi, archív redakcie a archív autora

V šiestnástej časti seriálu o výzbroji OS SR, armád našich susedov, niektorých ďalších spojencov v NATO, ako aj iných krajín sa budeme zaoberať mínometmi (angl. – mortar), ktoré sú súčasťou poľného delostrelectva a ich význam v podmienkach asymetrických konfliktov opäť narastá. Vzhľadom na veľké množstvo informácií, o ktoré sa chceme s čitateľmi podeliť, rozdelíme túto časť na dve polovice a dokončenie prinesieme v nasledujúcom čísle.

História

Predchodcami mínometov sú mažiare, ktoré sa objavili koncom stredoveku ako obávaná zbraň tzv. obliehacieho delostrelectva, schopná dopravovať veľké kamenné alebo železné a neskôr aj zápalné a výbušné strely za múry opevnených miest a hradov. Niektoré zdroje tvrdia, že boli známe už v 13. storočí, ale podľa všetkého ich vynášali až zbrojáři tureckého sultána Mohameda II. Ten ich po prvý raz použil v roku 1451 pri obliehaní Konštantínopolu a pomocou kamenných gúľ nimi zničil byzantské loďstvo ukrývajúce sa v chránenom prístave pred mestom. Približne v rovnakom čase, teda v polovici 15. storočia, sa mažiare začali používať aj v nemeckých krajinách, no či ich inšpirovali turecké vzory, alebo vznikli nezávisle, je otázne. Práve preto, že nečakane dokázali zasiahnuť vnútorné priestory opevnení a spôsobiť veľké straty v radoch ozbrojených obrancov i civilného obyvateľstva, boli tieto zbrane mimoriadne účinné aj z psychologického hľadiska.

Poľné delostrelectvo, do ktorého sa mažiare neskôr začlenili, v armáde ako prvý zaviedol švédsky kráľ Gustáv II. Adolf začiatkom 17. storočia. Išlo o podpornú zbraň pechoty so značným účinkom, ale veľmi nízkou mobilitou. Delá na kolesových lafetách síce ťahali konské či voľské potahy, no ich obsluhy kráčali vedľa nich ako ostatní pešiaci. Tento nedostatok sa v polovici 18. storočia snažil vyriešiť pruský kráľ Friedrich Veľký založením oddielov tzv. jazdnej artilérie, resp. delostreleckej jazdy, v ktorých aj delostrelci sedeli na koňoch a mohli sa presúvať rýchlejšie. Čo z pôvodného delostrelectva zostalo, sa rozdelilo do dvoch kategórií – bývalej pešej artilérie a obliehacieho terénu s najťažšími zbraňami, vrátane mažiarov. Tie sa už neprepravovali v jednom celku,

ale ich hlavne sa viezli na špeciálnych povozoch a masívne lafety na svojich kolesách išli takisto zvlášť. V palebných postaveniach sa kolesá odmontovali a lafety sa uložili do vopred upravených lôžok v zemi. Až potom sa na ne nainštalovali hlavne. Takto „zakotvené“ lafety mali väčšiu stabilitu i schopnosť znášať silný spätný ráz veľkých striel, ale bolo takmer nemožné opravovať ich zamierenie v horizontálnej rovine, čiže v odmere. Zrejme i preto vývoj týchto zbraní, z ktorých sa v 19. storočí vyvinuli mínomety, príliš nenapredoval a zlom priniesla až 1. svetová vojna (1914 – 1918).

Keď krátko po jej začiatku vojská uviazli v zákopoch, vznikla potreba zbrane schopnej bombardovať nepriateľské pozície, vzdialené často len niekoľko stoviek metrov, na čo sa klasické delostrelectvo nehodilo. Malú zbraň, ktorú mohli obsluhovať sami pešiaci v zákopoch, ako prvý ponúkol nemecký zbrojár Gustav Krupp. Bola to tzv. Kruppova zákopová húfnica na guľové granáty so stopkou, ktorou sa zasúvali do ústia krátkej hlavne a pomocou malej nálože prachu odpaľovali pod uhlom 75° i viac do diaľky 300 až 350 m. Rýchlo reagovali aj Francúzi a z múzeí i skladov starého materiálu vytiahli takmer zabudnuté spredu nabitý mínomet a rozbehli aj výrobu nových typov. Dnešným pechotným mínometom sa však najviac podobala konštrukcia Angličana Wilfrieda Stokesa z roku 1915, ktorej krátka hlaveň kalibru 3 palce (76,2 mm) bola zaklesnutá do kovovej platne spočívajúcej na zemi a opierala sa o dvojnožku. Míny valcového tvaru, spúšťané do hlavne ústím, odpaľoval prach z brokovej nábojnice umiestnenej v ich spodnej časti. Prvé Stokesove míny nemali stabilizáciu a počas letu sa prevracali, ale boli vraj prekvapujúco presné. Neskôr im konštruktér

dal tzv. šípovú stabilizáciu (krídelkami) a vyvinul aj ťažší 4-palcový (cca 101 mm) mínomet. Nemci odpovedali „Minenwerferom“ (vrhačom mín), čo bola krátka, ale pomerne presná húfnica na vystreľovanie šrapnelových mín nabitých ústím hlavne, postupne v kalibroch 76, 170, 180, 240 a 250 mm! Briti kontrovali Newtonovým 6-palcovým (cca 152 mm) mínometom vystreľujúcim míny s hmotnosťou 48 libier (takmer 22 kg) a Francúzi 240 mm monštrum schopným odpaľovať až 190-librové (cca 86 kg) míny!

vpływom gravitácie nadobúdajú obrovskú rýchlosť znásobujúcu ich dopadovú energiu a celkový účinok.

Stokesova konštrukcia mínometov sa po 1. svetovej vojne stala štandardom a malými úpravami ju zlepšil Francúz Edgar Brandt, takže začiatkom 30. rokov minulého storočia vznikla tzv. Stokes-Brandtova konštrukcia a rozšírila sa po celom svete. Má tri základné časti – hlavň, dvojnožku, pomocou ktorej sa mínomet zameriava, a oporné ložisko stabilizujúce mínomet pri výstrele.

Slovenský 98-mm mínomet vz. 97

Technický exkurz

Mínomet je jediný predstaviteľ moderných zbraní nabitých (okrem najťažších typov) spredu do bezdrážkovej hlavne a definujeme ho ako delostreleckú zbraň strieľajúcu len pod uhlom väčším ako 45° (hoci novšie samohybné systémy dokážu strieľať už od uhla 40°). Pre hrubé porovnanie – delá strieľajú pod uhlom menším ako 45° a ich podskupina kanóny dokonca pod uhlom blížiacim sa nule, zatiaľ čo húfnice dokážu strieľať pod akýmkoľvek uhlom (menším i väčším ako 45°), a ich podskupina kanónové húfnice to zvládajú tiež, ale vďaka dlhšej hlavni majú väčší dostrel. Dráha letu väčšinou šípovo stabilizovaných mínometných striel (delostreleckých mín) je veľmi strmá, čo im umožňuje zasahovať ciele za prekážkami, pričom v zostupnej fáze pod

Podľa kalibru moderné mínometry delíme na ľahké (do 60 mm), stredné (okolo 80 mm) a ťažké (120 a viac mm), čo platí i pre ich muníciu. Ľahké a stredné, ako aj niektoré ťažké mínometry kalibru 120 mm sa nabíjajú spredu ústím hlavne. Mínometry väčšieho kalibru, ktorých munícia má príliš vysokú hmotnosť, majú v spodnej časti hlavne jednoduchý záverový mechanizmus. Základnými typmi delostreleckých mín sú trieštivo-trhavá, ktorá môže mať tri druhy zapaľovačov, a to nárazový, oneskorený alebo na vzdušný rozprask, dymová naplnená zvyčajne bielym fosforom, ktorá vyvíja hustý biely dym a môže mať i sekundárny zápalný účinok, a osvetľovacia, ktorá sa aktivuje vysoko nad postavením nepriateľa a potom ako svetlica na malom padáku klesá k zemi a osvetľuje široký priestor.

Z hľadiska prenosnosti, resp. mobility majú mínometry nasledujúce špecifiká: Malé mínometry dokážu prenášať a obsluhovať jeden vojak, pričom sám unesie aj niekoľko mín. Stredné sa dajú rozložiť na tri ľahko prenosné kusy (hlavň, dvojnožka, ložisko) a každý člen obsluhy nesie jeden z nich plus dve míny. Stredné a ťažké mínometry sa v súčasnosti prepravujú i v niektorých typoch obrnených transportérov (napr. M113, Stryker a ďalšie). Paľbu z nich možno viesť otvoreným horným poklopom priamo z vozidla a má to aj ďalšie výhody – schopnosť prevážať viac munície i zvýšenú ochranu obsluhy, ktorá nemusí budovať palebné postavenie. Niektoré ťažké mínometry sa lafetujú na ťahanom dvojkolesovom podvozku. Tento spôsob používali najmä armády bývalej Varšavskej zmluvy (VZ), ale možno sa s ním stretnúť i dnes. K najmodernejším mínometným zbraňam súčasnosti patria samohybné mínometry (ShM) na obrnených kolesových alebo pásových podvozkoch, v ktorých sa mínometry (najmä kalibru 120 mm, nabíjané zozadu a spravidla automaticky) inštalujú do veže s odmerom 360°.

Ruský 240-mm ShM 2S4 Tulpán

Ruský ShM 2S9 Nona-S má vo výzbroji aj Ukrajina

Ako zaujímavosť spomeňme, že do rodiny moderných mínometov možno zaradiť aj bezhlavňové násuvné vrhače mín, napr. britský Hedgehog, alebo belgický PRB 426. Prvý pomocou klasických výbušných náloží vystreľuje salvu 24 protiponorkových mín (uložených na odpaľovacom zariadení v štyroch radoch po šiestich) do vzdialenosti cca 230 m od materského plavidla a druhý zasa 12 prítipechotných mín s raketovým pohonom (tri rady po štyroch) s dostreľom až 400 m.

Naše mínomety

OS SR majú v súčasnosti vo výzbroji slovenský stredný 81-mm mínomet vz. 98, ktorý vyvinuli v Konštrukte Trenčín koncom 90. rokov minulého storočia. Nahradiť 82-mm mínomet vz. 52 zdedený z výzbroje bývalej čs. armády, s ktorým má porovnateľnú hmotnosť, ale palebnou silou sa približuje ťažšiemu slovenskému 98-mm mínometu vz. 97.

Mínomet vz. 98 je zbraň, ktorá má z taktického hľadiska za úlohu účinne umlčovať pechotu do hĺbky práporu prvého sledu protivníka bez ohľadu na konfiguráciu terénu. Rozdelený do troch častí ho dokáže prenášať trojčlenná obsluha, ale dá sa prepravovať aj na dvojkoľsovom prívese, a to maximálnou rýchlosťou ťažného vozidla na ceste i v teréne. Jeho celková hmotnosť je 64,5 kg a vystreľuje trieštivo-trhavé míny OF s hmotnosťou 4,56 kg (náplň 0,75 kg trhaviny RDX/TNT) do maximálnej vzdialenosti 6,7 km.

Už spomenutý 98-mm mínomet vz. 97 OS SR do výzbroje prijali v roku 1997 s určením zabezpečiť palebnú podporu jednotkám na stupni prápor a brigáda. Jeho palebný výkon je porovnateľný s ťažkým 120-mm mínometom vz. 82 PRAM-L, ktorého počet v OS SR limitujú medzinárodné zmluvy o množstve hlavní s kalibrom nad 100 mm. Mína OF kalibru 98 mm má hmotnosť 9,2 kg a nesie 1,6 kg vysokoexplozívnej trhaviny do max. vzdialenosti 8 km.

Ťažký 120-mm mínomet vz. 82 PRAM-L je určený na ničenie živej sily, nepriateľských palebných prostriedkov, protitankových

zbraní, ľahkých pancierovaných cieľov a úkrytov osobitne v horskom a zalesnenom teréne, ako aj na vytváranie ciest v prekážkach a mínových poliach. Má hmotnosť 170 kg a prepravuje sa na dvojkoľsovom prívese, alebo, vrátane 3-člennej obsluhy, na korbe nákladného automobilu. Jeho max. dostreľ je 8,04 km.

V kategórii ShM mala bývalá čs. armáda od roku 1975 do roku 1991 vo výzbroji sovietsky, resp. ruský 240-mm samohybný mínomet 2S4 Tulpan (rus. – Tjuľpan – Tulipán) určený na ničenie významných bodových cieľov nepriateľa. Pozostával s modifikovaného pásového vozidla GMZ, na zadnej časti ktorého bol nainštalovaný výklopný zozadu nabíjaný mínomet M-240. Ten vystreľoval 130-kg míny F-864 do vzdialenosti takmer 10 km, ale mohol používať aj míny s predĺženým doletom (až 20 km) a dokonca i chemickú a taktickú jadrovú muníciu. Je zaujímavé, že bývalý ZSSR vyviezol Tulipány údajne iba do dvoch krajín, a to do Československa a Sýrie. My sme mali štyri kusy, ktoré slúžili v ťažkej delostreleckej brigáde v Žamberku a pri delení majetku čs. armády Slovensku pripadli dva. Sýria neznámy počet svojich Tulipánov používa dodnes a v bojoch proti povstalcovi nimi údajne nedávno zničila celé štvrte mesta Homs. Sovietsi nasadili Tulipány vo vojne v Afganistane (1979 – 1989) a ruská armáda aj v dvoch Čečenských vojnách (1994 a 1999), kde vraj použila i špeciálne protibetónové míny a laserom navádzanú muníciu 3F5 Šmelčak.

V roku 1980 začali v Konštrukte Trenčín vyvíjať nový automaticky nabíjaný mínomet na modifikovanom predĺženom podvozku BVP-1. Tak vznikol 120-mm ShM vz. 85 PRAM-S, z ktorého v roku 1990 v ZŤS Dubnica nad Váhom vyrobili 12-kusovú overovaciu sériu, ale potom výrobu zastavili v súvislosti s dohodami o znížení počtov konvenčných zbraní s kalibrom nad 100 mm. Pri delení majetku čs. armády Slovensko získalo štyri kusy, ktoré sú však, rovnako ako Tulipány, už prevedené do zálohy, takže v súčasnosti OS SR žiadnymi aktívnymi ShM vo výzbroji nedisponujú.

(Dokončenie v budúcom čísle)

Tabuľka základných parametrov a výkonov

(údaje označené otáznikom sú buď utajované, alebo ich nebolo možné z dostupných zdrojov zistiť)

Prenosné mínomety						
Typ	Obsluha	Bojová hmotnosť	Kaliber Dĺžka hlavne	Hmotnosť míny	Max. kadencia	Dostrel min. / max.
M vz. 82 PRAM-L	3 osoby	170 kg	120 mm 1 700 mm	16 kg	12/min	0,25 km 8 km
M vz. 98	3 osoby	64,5 kg	81 mm ?	4,56 kg	20/min	0,3 km 6,7 km
M vz. 97	3 osoby	183,5 kg	98 mm 1 851 mm	9,2 kg	20/min	0,3 km 8 km
LRM vz. 99 ANTOS	1 osoba	5,3 kg	60 mm 650 mm	?	20/min	0,08 km 1,23 km
2B14 Podnos	4 osoby	41,88 kg	82 mm ?	3,14 kg	30/min	0,08 km 4,27 km
2S12 Sani	5 osôb	190,5 kg	120 mm 1 800 mm	14 kg	12/min	0,5 km 7,1 km
Hirtenberger M6C	1 osoba	5,1 kg	60 mm 815 mm	?	15/min	0,08 km 1,6 km
M224	2 osoby	21,1 kg	60 mm ?	?	30/min	0,07 km 3,49 km
Soltam K6	5 osôb	144,7 kg	120 mm ?	?	16/min	0,3 km 7,24 km
M252	5 osôb	41,3 kg	81 mm	?	30/min	0,1 km 5,935 km

Jubilejné Tomahawky

V bojových operáciách doteraz vzlietlo do vzduchu viac ako 2 000 rakiet s plochou dráhou letu typu **Tomahawk**, a ďalších 500 bolo odpálených v rámci testovania. Oznámila to nedávno americká zbrojárska a vývojová spoločnosť Raytheon. „Jubilejný“ Tomahawk s poradovým číslom 2 000 odpálil americký torpédoborec USS Barry (DDG-52) triedy Arleigh Burke minulý rok počas operácie proti režimu líbyjskeho vodcu Muammara Kaddáfího. Predstavitelia Raytheonu potvrdili, že na projektových stoloch je opäť myšlienka zapracovať do nosa rakety navádzacie zariadenie, tak aby ju bolo možné použiť aj v námorných operáciách na likvidáciu plavidiel.

Orbitery pre Fínsko

Izraelský výrobca bezpilotných lietadiel Aeronautics oznámil, že podpísal kontrakt v hodnote 31 miliónov amerických dolárov na dodávku minilietadiel Orbiter pre fínske ozbrojené sily. Dodávka by mala byť zrealizovaná v priebehu nasledujúcich 2 rokov, pričom Izraelčania zabezpečia výcvik, údržbu a podporu pre Orbitery po dobu nadchádzajúcich 20 rokov, vrátane výstavby centra podpory vo Fínsku. Hoci spoločnosť neoznámila, koľko presne strojov dodá do Fínska, ich počet sa odhaduje na 30-45.

Nóri zveľaďujú arzenál

Kým niektoré krajiny - vrátane Slovenska - sa musia vyrovnávať s dramatickými škrtmi vo výdavkoch na obranu, nórska armáda oznámila svoj záujem doplniť svoj arzenál o ďalších 43 bojových vozidiel pechoty typu CV9030, a modernizovať existujúcich 103 kusov. Náklady na projekt, plánovaný na roky 2013-2018 sa odhadujú vo výške 1,74 miliardy amerických dolárov, pričom kontrakt so spoločnosťou BAE Systems by mal byť podpísaný v júli tohto roka. Zaujímavosťou je, že v rámci modernizácie by sa na všetkých CV9030 nórskej armády mali vymeniť oceľové pásy na gumové. Nasadenie vozidiel v Afganistane v rámci operácie ISAF totiž ukázalo, že hoci gumové pásy ľahšie podliehajú opotrebeniu, sú tichšie, pružnejšie a prispievajú aj k nižšej spotrebe.

Nová juhokórejská raketa

Južná Kórea má k dispozícii novú raketu s plochou dráhou letu, schopnú zasiahnuť ciele „kdekoľvek na území KĽDR“. Generálmajor Shin Won-sek z juhokórejského ministerstva obrany v rozhovore s novinármi potvrdil, že raketa bola zaradená do výzbroje a umožní ozbrojeným silám „tvrdá a dôkladne odpovedať, ak Severná Kórea podnikne neuváženu provokáciu.“ Podľa analytikov ide o jednoznačnú odpoveď Soulu na nedávny neúspešný test severokórejskej rakety Unha-3. Nový prírastok v arzenáli Južnej Kórey je pravdepodobne typ Hyunmu-3C, približne 6 metrová raketa s priemerom pol metra a doletom okolo 1 500 km, schopná niesť bojovú hlavicu s hmotnosťou medzi 315 – 450 kg.

Izraelská ochrana vrtuľníkov

Izraelská spoločnosť Rafael Advanced Defence Systems vytvorila a úspešne otestovala nový aktívny systém ochrany vrtuľníkov pred projektilmi z granátometov, ktorý nazvala Fliker. Je určený pre stroje izraelských vzdušných síl pre budúce operácie v Libanone a pásme Gazy. Fliker funguje ako záložný obranný systém vrtuľníkov a aktivuje sa až po tom, čo bežné elektronické systémy obrany proti raketám strelu nezastavia. Fliker vystrelí proti prichádzajúcemu projektilu raketu, z ktorej sa okamžite po odpálení vysunie množstvo výbušných tyčí. Tie po kontakte s letiacou hlaviceou z granátometu explodujú v dostatočnej vzdialenosti od vrtuľníka.

Rusi chcú nový strategický bombardér

Ruský premiér Dmitrij Medvedev potvrdil plány na vývoj nového strategického bombardéra piatej generácie. Podľa neho opravy a modernizácia už existujúcich strategických bombardérov nepostačujú. Vyjadril sa tak pár dní potom, ako vicepremiér Dmitrij Rogozin spochybnil potrebu takéhoto nového lietadla. So súčasnými a budúcimi systémami vzdušnej a raketovej obrany už podľa neho nie sú strategické bombardéry dôležité. Rusko pred tromi rokmi oznámilo plány do roku 2025 vyvinúť nový bombardér s technológiou stealth. Nový model by mal nahradiť staršie lietadlá v ruskej výzbroji Tu-95MC, Tu-160 a Tu-22M3.

Škrty v Austrálii

Austrália okreše v priebehu nasledujúcich štyroch rokov svoj bežná 30-miliardový obranný rozpočet o šestinu austrálskych dolárov (v prepočte asi o 5,5 mld. USD). Škrty zahŕňajú odloženie plánovaného nákupu 12-tich stíhačiek F-35 JSF až na rok 2016 a zrušenie tendra na samohybné 155-mm húfnice.

Grécko kupuje muníciu

Keďže Atény sužujú vážne finančné problémy, Grécko sa musí obzerať po výzbroji kde sa dá. Grécka armáda plánuje nakúpiť 120 mm tankovú muníciu zo skladov holandskej armády. Za viac ako 4 000 bojových striel typu DM53A1 a 2 000 cvičných striel M865 zaplatia Gréci 14 miliónov eur. Spolu s americkou dodávkou troch tisícov projektilov typu M830 tak bude v helénskych skladoch konečne dostatok munície pre grécke Leopardy, ktoré museli byť dočasne doplnené tankami M60A1 zo 105-mm kanónom.

Delostrelci súťažili

V dňoch 21. – 25. mája 2012 sa vo výcvikovom priestore vojenského obvodu Lešť (VPVO) po druhý raz v novodobej histórii delostrelectva Pozemných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky konala **Súťaž o najlepšieho delostrelca**. Niesla sa v réžii veliteľa raketometného oddielu (rmo) z rožňavskej posádky podplukovníka Zoltána Farkasa. Súťažilo 33 príslušníkov z 1. mechanizovanej brigády Topoľčany (1.mb), 2. mechanizovanej brigády Prešov (2.mb) a rmo PS.

Súťaž bola rozdelená do troch častí. Prvá časť, preskúšanie z teoretických vedomostí, počas ktorej museli súťažiaci preukázať svoje vedomosti z taktiky delostrelectva, riadenia paľby, ako

aj riešenie zadaných príkladov, sa uskutočnila v priestore táborska Riečky. Druhý deň prišlo na rad preverenie praktických zručností v priestore Útlaky, kde súťažiaci museli preukázať zručnosti v ovládaní optických prístrojov, pripojení palebných postavení a ovládaní prístrojov na prípravu prvkov pre streľbu.

Po absolvovaní prvých dvoch častí desať najlepších pristúpilo k plneniu individuálnych palebných úloh raketometnou čatou. Na prvom mieste sa umiestnil náčelník štábu samohybného delostreleckého oddielu major Stanislav Šraga, ktorý obhájil prvenstvo z minulého roka, na druhom mieste sa umiestnil veliteľ 1. raketometnej batérie rmo kapitán Ľuboslav Havrilla a na treťom mieste skončil veliteľ 2. palebnej batérie shdo kapitán Roman Bobaľ.

Súťaž si nenechali ujsť zástupca náčelníka generálneho štábu OS SR generálmajor Jaroslav Vývlek ani veliteľ pozemných síl OS SR generálmajor Ján Salaganič. V rámci odbornej stáže u samohybného delostreleckého oddielu Michalovce sa súťaže za účelom ukážok zúčastnili aj dvaja zahraniční kadeti Vojenskej akadémie z Rakúska.

Text: kpt. Ing. Pavol Pocklan

Foto: rtm. Peter Mláky, rtm. Radoslav Hvišč

Vojaci gymnazistom

V rámci dobrej spolupráce medzi civilnými zariadeniami a 21. zmiešaným mechanizovaným práporom v Trebišove jeho príslušníci pripravili účelové cvičenie pre žiakov Cirkevného gymnázia sv. Jána Krstiteľa z Trebišova. Študentom a pedagógom prezentovali základy topografickej orientácie a zásady poskytovania prvej pomoci. Vojaci roty bojového zabezpečenia pripravili aj ukážku strelných zbraní či použitia ochranných prostriedkov proti zbraňam hromadného ničenia.

Text a foto: npor. PhDr. Rastislav Kentoš

Smiech a radosť v Mestisku

Už druhý ročník Dňa detí pre handicapované deti zorganizovalo Občianske združenie Spojme srdcia pre zdravie v obci Mestisko pri Svidníku. Strelili sa tu handicapované deti z celého prešovského kraja. Deň detí podporili aj príslušníci Skupiny personálneho dopĺňovania z Prešova. Deti mohli vidieť techniku a výzbroj policajtov zo Svidníka, zásah hasičov, kultúrne vystúpenie malých speváčok a tanečníkov z umeleckej školy. To, že sa deň detí vydaril, dali najavo deti na ihrisku kde si zaspievali a zatancovali aj napriek handicapu. Veselé podujatie zakončili organizátori dobrým gulášom a občerstvením.

Text a foto: kpt. Marián Sadílek

Strong Will 2

Oheň v atómovej elektrárni

Urýchlená evakuácia osôb spojená s ich dekontamináciou po fiktívnom požiari v atómovej elektrárni Jaslovské Bohunice – taký bol námet súčinnostného cvičenia Strong Will 2. Ťažiskovú úlohu pri ňom v dňoch 22. až 24. mája zohrala takmer stovka príslušníkov ozbrojených síl.

Keď 26. apríla 1986 praskli palivové tyče a explózia vyhodila do vzduchu tisíc ton vážiaci uzáver reaktora v Černobyle, požiar dostali pod kontrolu až o deväť dní; vtedy už unikla do ovzdušia väčšina radiácie. Štátne orgány začali s evakuáciou obyvateľov z oblasti Černobyľu až 36 hodín po havárii. Do mesiaca boli premiestnení všetci, ktorí žili do okruhu 30 km okolo elektrárne, čo bolo približne 120-tisíc ľudí.

Keď v piatok 11. 3. 2011 zemetrasenie a cunami poškodilo atómovú elektrárňu v japonskej Fukušime, kde došlo k výbuchom a požiaru, úrady do nedele evakuovali približne 185 000 obyvateľov v okruhu 20 kilometrov.

Plány pre ochranné pásma

„V rámci námetu cvičenia rezort vnútra ministerstvo obrany požiadal predovšetkým o evakuáciu ľudí z Nitrianskej Blatnice. Následne ich presunieme do dekontaminačného strediska v Topoľčanoch. Po dekontaminácii ich dočasne umiestnime v nami vybudovanom záchytnom tábore v Krušovciach,“ ozrejmil veliteľ Práporu logistickej podpory Topoľčany podplukovník Erik Hartmann. „V rámci cvičenia spolupracuje aj civilná ochrana, požiarnici, štátna i Vojenská polícia, Červený kríž aj záchranná zdravotná služba,“ dodal prednosta Obvodného úradu v Topoľčanoch Karol Zaťko. Na cvičení boli prítomní aj ďalší príslušníci krízového štábu z obvodného úradu v Topoľčanoch, aby sa zžili s nadvicovanými postupmi a pravidlami.

Jadrové elektrárne sú v prevádzke v 29 krajinách. Najväčší podiel jadra na výrobe má Francúzsko (75,2 percenta), Slovensko (53,5 percenta) a Belgicko (51,7 percenta). Samozrejme, aj u nás sú pre obce v blízkosti jadrových elektrární vypracované evakuačné plány. „Máme síce svoje plány krízového riadenia, evakuácie či hospodárskej mobilizácie, ale takýto praktický nácvik veľmi vítam. Je to oveľa lepšie ako iba údaje či postupy niekde na

papieri,“ konštatoval starosta Nitrianskej Blatnice Michal Toman. Porovnal: „Pred desaťročiami bývali takéto nácviky častejšie. Teší ma, že štátne orgány sa k nim opäť vracajú.“

Evakuácia a dekontaminácia

Vojaci pod velením riadiaceho cvičenia majora Stanislava Križana v rámci výcviku evakuovali z Nitrianskej Blatnice do dekontaminačného strediska v Topoľčanoch pol stovky žiakov. Nasledovalo preverenie dekontaminačnej linky v réžii príslušníkov Práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany z Rožňavy. Linka fungovala bez problémov, hoci nácvik nešiel do úplných detailov. Napríklad k dispozícii nebolo náhradné oblečenie. Pred radiačnou očistou by totiž občania museli nechať svoje šatstvo na znehodnotenie. Štefan Bencko však potvrdil, že k dispozícii ho majú. Potom sa „evakuovaní“ presunuli do Krušoviec, kde na nich čakal tábor vybudovaný z nafukovacích stanov. Aj vstup doň má však svoje pravidlá. Ich dodržiavanie zabezpečovala polícia a vojaci.

Súčasťou nácvikov bol zásah pri autohavárii vojenského nákladného vozidla s cisternou plnou horľavej látky pri Jacovciach. Zasahovali hasiči aj záchranná zdravotnícka služba. Aj kontrola na zamorenie rádioaktívnym spadom na hospodárskej farme v Krtovciach bola dôležitá. „Vlani sme mali celoslovenské cvičenie pri ohrození hospodárskych zvierat slintačkou a krávakou. Aj vtedy nám vo veľkom pomohli príslušníci ozbrojených síl,“ konštatovala Magdaléna Snopeková, riaditeľka Regionálnej a potravinovej správy z Topoľčian. „Za ten čas čo učím v škole, sme ešte podobný nácvik nemali. Som za aj v mene našich študentov veľmi vďačná“, povedala učiteľka angličtiny zo ZŠ Nitrianska Blatnica Katarína Kučerková. Žiakov zaujal predovšetkým systém radiačnej očisty a zásah pri havárii automobilov. Pozitívny bol aj prístup samospráv: „Priestory nášho športového areálu sme na výcvik, samozrejme, poskytli bezodplatne. Veľmi si vážime vojakov, ako aj všetkých, ktorí sú pripravení pomôcť našim občanom,“ uviedol starosta Krušoviec Ivan Hrubinský.

A hodnotenie podplukovníka Erika Hartmanna? „Cvičenie Strong Will môžem už teraz považovať za úspešné. Dúfam, že sa pri takýchto situáciách, aké sme dnes nacvičovali, nestretneme nikdy naostro. No keby – sme pripravení.“

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

V súčasnosti je na svete v prevádzke 440 jadrových reaktorov v 29 krajinách. Dodávajú 14 percent svetovej produkcie elektriny. Najviac reaktorov majú USA (104) a Francúzsko (58). V EÚ pokrýva jadrová energetika vyše 30 percent spotreby elektrickej energie. Najväčší podiel na výrobe elektriny má Francúzsko (75 %), Slovensko (53 %), Belgicko (52 %), a Ukrajina (49 %).

DUKLA

je základom olympijskej reprezentácie

Letné olympijské hry v Londýne sú predo dvermi, a hoci naša výprava bude patriť k najmenším v doterajšej histórii Slovenska, jej kostru tvoria zástupcovia z Armádneho športového klubu Dukla, ktorí si účasť vybojovali vo viacerých disciplínach.

Samozrejme, najsilnejšou základňou býva už pravidelne ľahká atletika, kde okrem partie chodcov či skokanských sestier Veldákových zabývajú o miesto na výslni aj skokan do výšky Peter Horák, a najmä kladivárka Martina Hrašnová. Vyspovedali sme ich pred najdôležitejšími udalosťami sezóny, ktorými sú pre nich domáce majstrovstvá, krátko pred olympiádou ešte európsky šampionát a, samozrejme, vrchol vrcholov – Londýn.

V čase uzávierky malo istú účasť na LOH v Londýne 2012 štrnásť reprezentantov VČS Dukla: vodný slalomár Michal Martikán, trojskokanka Dana Veldáková, kladivárka Martina Hrašnová, chodci Matej Tóth, Miloš Bátorovský, Anton Kučmín, chodkyňa Mária Czáková, džudista Milan Randl, gymnasta Samuel Piatecký, strelci Jozef Gönci a Juraj Tužinský (v dvoch disciplínach), rýchlostní kanoisti Peter Gelle, Ľubomír Hagara a vzpieráč Martin Tešovič.

Ako ste spokojní s doterajšou prípravou?

MARTINA HRAŠNOVÁ: Príprava prebieha v poriadku, bez zranení, všetko ide, ako má a verím, že sa mi ju podarí pretaviť do dobrej formy.

PETER HORÁK: Príprava bola super, pevne verím, že sa forma bude stupňovať a všetko dobre dopadne.

Na čo si trúfate na olympiáde?

PETER HORÁK: Predovšetkým chcem splniť A-limit, čo je 231 cm a verím, že tú formu by som si už potom priviezol aj na olympiádu. A tak by som nebol len do počtu.

MARTINA HRAŠNOVÁ: Stále dúfam, že budem v Londýne bojovať o medailu, aj keď nie som zatiaľ v takej forme, aby som to mohla seabavedomo vyhlasiť. Ale verím, že sa to podarí.

Na aký výkon by ste si trúfali v disciplíne toho druhého?

MARTINA HRAŠNOVÁ: Kedysi som naozaj chcela skákať do výšky, ako dieťa som skočila asi 145 cm. Čiže ak by som sa tomu viac venovala, tak by som sa hádam dostala aspoň na 150... (Smiech.)

PETER HORÁK: Kladivom som hádzal jediný raz. Je to zaujímavá disciplína, ale veľmi technická, ktorej sa musí človek venovať naplno. Minimálne preto, aby sa nezranil, lebo to nie je jednoduché.

Ako by ste dopadli v nejakej typicky vojenskej disciplíne, napríklad v streľbe?

PETER HORÁK: Naposledy som strieľal asi v prijímači, ale ako malý som vždy túžil byť vojakom a s dedkom sme strieľali zo vzduchovky skoro denne. Bohvie, ako by som dopadol ale hádam nemám mušku až takú zlú...

MARTINA HRAŠNOVÁ: U mňa by to bol asi problém a verím, že sa nikdy nevyskytne situácia, aby som bránila našu vlasť v boji.

Poznáte sa asi dvanásť rokov, viete povedať, v čom je Petrova sila?

MARTINA HRAŠNOVÁ: No dokelu... Peťo je dobrý kamarát na požičiavanie kníh... (Smiech.) Stretávame sa väčšinou v posilňovni, tak viem, že sily má dosť, a ak sa mu podarí pretaviť ju do techniky, môže vyletieť veľmi vysoko.

A u Martiny?

PETER HORÁK: Ako poznám Maťu, zvládla všetky parametre, fyzické, technické aj psychické, v tom je pre mňa vzorom. Vie ukázať cestu a je silná vo všetkom.

Ak všetko dobre dopadne, budete mať v Londýne konkurenciu aj z našej reprezentácie v podobe Michala Kabelku. Bude to pre vás výhoda?

PETER HORÁK: Je pravdepodobné, že budeme v rozdielnych kvalifikačných skupinách a sektoroch, čiže sa budeme vnímať skôr na diaľku, ale isto to bude pozitívne. Martina, vy máte trochu inú situáciu, keďže máte malé dieťa. Aké to bude pre vás?

MARTINA HRAŠNOVÁ: Pre mňa to bude nevýhoda, bude mi chýbať, lebo budem dlhšie bez nej...

Všetkým Duklistom, samozrejme, držíme v Londýne palce!

Text a foto: Ivan Kelement

Martina Hrašnová, nadrotmajsterka, hod kladivom, nar. 21. 3. 1983, vydatá, tréner Jozef Hanušovský, najväčšie úspechy: 3. miesto na MS v Berlíne 2009, 8. miesto na LOH v Pekingu 2008, 2. miesto na MS juniorov v Kingstone 2002, 2. miesto na Svetovej univerziáde v Belehrade 2009, 4. miesto na Svetových vojenských hrách v Riu de Janeiro 2011.

Peter Horák, rotný, skok do výšky, nar. 7. 12. 1983, slobodný, tréner Radovan Mišík, najväčšie úspechy: 6. miesto na Svetovej univerziáde v Bangkoku, 2x 10. miesto na ME v Birminghame 2007 (hala) a Barcelone 2010, 23. miesto na MS v Osake 2007, 7. miesto na Svetových vojenských hrách 2007 v Hydrabade.

Deti maľovali vojakov

Ako vidia deti svojimi očami vojakov? Čím ich príslušníci ozbrojených síl za posledné obdobia zaujali? Aj na to bola zvedavá porota 11. ročníka výtvarnej súťaže *Deti maľujú vojakov*.

Porotcovia z rezortu obrany aj výtvarníci z civilného prostredia vyhodnotili v máji celkovo 1 335 výtvarných prác, ktoré prišli z viac ako 150 škôl celého Slovenska. V kategórii Mladší žiaci hodnotili 1 176 prác, ďalšie výtvarné diela zaslali starší žiaci. Súťaž tradične vyhlásili náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR, redakcia mesačníka OBRANA a organizátori Dňa detí s armádou.

„V porovnaní s minulými ročníkmi sledujem zvyšovanie kvality najlepších prác v oboch kategóriách. Vidieť, že súťaž si našla miesto medzi mladými výtvarníkmi aj medzi ich učiteľmi,“ zhodnotil akademický maliar **Jozef Porubčin** z Národného osvetového centra.

V kategórii Mladší žiaci porota udelila tri ceny:

1. **Kamila Pekyová** – *Vojaci zachraňujú Krásnu Hôrku* (Súkromná ZUŠ, Štúrova 3, Stará Ľubovňa)
2. **Tomáš Menc** – *List domov* (ZŠ Žitavská 1, Bratislava)
3. **Tomáš Fuchs** – *Záchraná akcia vojakov* (ZŠ Vsetínska 36, Stará Ľubovňa)

V kategórii Starší žiaci boli vyhodnotení ako najlepší:

1. **Nina Miniariková** – *Rozlúčka*, (ZUŠ, Martinská 19, Žilina)
2. **Dominika Belejová** – *Strážim a ochraňujem deti rôznych národov* (ZŠ Pribinova 34, Trebišov)
3. **Matej Mezovský** – *Vojak zachraňuje dieťa* (ZŠ s MŠ Liptovská Teplička)

Kamila Pekyová – *Vojaci zachraňujú Krásnu Hôrku*

Nina Miniariková – *Rozlúčka*

Víťazi v obidvoch kategóriách získavali spolu s cenami pozvanie na oslavu Dňa detí s OS SR a Slovenským rozhlasom, ktorý sa uskutočnil 2. júna 2012 v Palárikove.

Porota sa tento rok rozhodla udeliť prvý raz aj čestné uznanie spojené s vecnými odmenami pre detských autorov so zdravotným hendikepom. Získali ich **Filip Rehuš**, ZŠ s MŠ Pastuchov, **Marco Kováč**, trieda pre žiakov s autizmom pri ZŠ Hutnícka 16, Spišská Nová Ves a **Marek Spišák**, Špeciálna škola pre deti neho-
voriace deti a deti s mentálnym postihnutím Topoľčany.

A už len na dôvažok niekoľko viet z listu, ktoré nám o talentovanom Filipovi Rehušovi zaslala jeho učiteľka pani Mgr. Budačová: „Vážená redakcia OBRANA, chcela by som do Vašej súťaže Deti maľujú vojakov zapojiť aj nášho telesne postihnutého žiaka Filipa Rehuša, žiaka 3. ročníka. Má diagnostikovanú kvadruparézu (postihnutie všetkých štyroch končatín). Je imobilný a má zasiahnutú aj oblasť reči (veľmi ťažko rozpráva). Napriek ťažkej diagnóze sa vzdeláva ako integrovaný žiak s telesným postihnutím v našej ZŠ. Medzi jeho záľuby patrí kreslenie, hoci písať a tiež kresliť dokáže len kľučiac na zemi a kresliace potreby musí držať pomocou oboch rúk...“

Text: Pavol Vitko

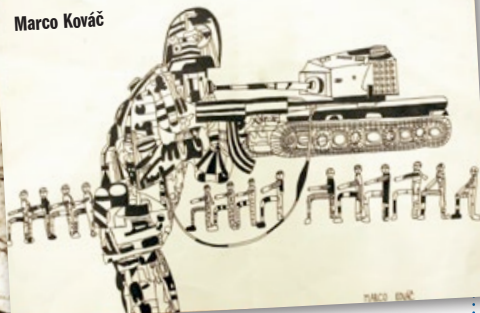
Foto: Ivan Kelement, Ján Hollan a autor

Tomáš Fuchs - Zachráma akcia vojakov

Filip Rehuš

Marco Kováč

Tomáš Menc si preberá cenu z rúk náčelníka GŠ OS SR generálporučíka Petra Vojteka

Matej Mezovský - Vojak zachraňuje dieťa

Dominika Belejová - Strážim a ochraňujem deti rôznych národov

Marek Spišák

Tomáš Menc - List domov

UNPROFOR OTVÁRAL DVERE 4

„Nacionalista“ medzi Čechoslovákmi

Dávno pred vyslaním česko-slovenskej jednotky na mierovú misiu UNPROFOR na území bývalej Juhoslávie sme v médiách pozorne sledovali vývoj najmä v oblasti tzv. Republiky Srbská Krajina. Teda na území, kde sme mali od apríla 1992 pôsobiť. Zničené domy, mosty, cesty. To všetko sa stalo realitou aj od prvých hodín nášho príchodu k Plitvickým jazerám. Neveriacky sme krútili hlavami nad tým, čo môže spôsobiť politika, ktorej základom je šírenie nacionalizmu a nevraživosti.

Napriek tomu, že internet bol ešte v plienkach, na rozhlasových vlnách Zahraničného vysielania Rádía Praha sme každý večer sledovali aj politické dianie u nás doma. Po júnových voľbách a následných schôdzkach Vladimíra Mečiara a Václava Klauša bolo zrejme, že spoločný štát Čechov a Slovákov sa rozdelí. My vojaci sme to akceptovali. V duchu sme sa však modlili, aby rozdelenie ČSFR nedopadlo tak, ako sme to dennodenne videli počas našej služby na území bývalej Juhoslávie. Do vzrušených debát na tému Kto za to môže, som sa nechtiac dostal aj ja. Dôvod bol prozaický. Návštevníkov na našu základňu vítal nápis: CZECH BATTALION UNPROFOR. Aj oficiálne dokumenty, ktoré k nám prichádzali z veliteľstva misie v Záhrebe mali označenie: CZECH BATT. A čuduj sa svete, na tomto veliteľstve sme pritom mali aj slovenské zastúpenie. Keď som sa pýtal, prečo to tak je, dostal som odpoveď, že tak je to v OSN zaužívané. Nedalo mi to a na jednej z porád velenia jednotky som upozornil, že keď už nie v Záhrebe tak aspoň „u nás doma v Titovej Korenici“

by sme mali akceptovať to, že sme ešte stále spoločný štát Čechov a Slovákov. A tak neskôr už na bráne visel nápis: CZECH AND SLOVAK BATTALION UNPROFOR. Pravda, nálepka „nacionalista“ mi prischla takmer súčasne s písaním toho nápisu.

Poštár v uniforme UN

Naši „logisti“ chodili po čerstvý chlieb do chorvátskeho Karlovacu. Tu nás objavil aj poslanec národného parlamentu Vinko Bartolac. Upozornil nás, že hŕstka Chorvátov v obci Podlapač je v ohrození a potrebuje našu pomoc. Boli to v mojich očiach hrdinovia. Najmä preto, že vydržali nátlak miestnych nacionalistov a neopustili svoje domovy. My sme v tejto dedinke vybudovali check-point a odrážali tak chůtky tamojších ozbrojencov. Tí sa napríklad neštítali domácim zablokováť ani prízjazy k čerpacím staniciam. Chorváti v Podlapači však mali polia ako jediný zdroj prežitia. A preto sme začali konať. Najskôr sme z Karlovacu cez hraničný prechod Turanj prepravovali listy a malé balíky. Neskôr, keď som túto humanitárnu pomoc dostal na starosť ja, vôňu čerstvo upečeného chleba začala prerážať vôňa nafty a benzínu. Bolo to pre mňa vtedy mimoriadne hektické obdobie. Ale stálo to za to.

Text: Miroslav Minár

STVL

KULTÚRA • ZÁKLADNÝ ČAS

Horst Faas (1933 – 2012)

Vojnový fotograf

Vo veku 79 rokov zomrel 10. mája 2012 v Mníchove dvojnásobný držiteľ prestížnej Pulitzerovej ceny, jeden z najvýznamnejších vojnových fotografov dvadsiateho storočia HORST FAAS.

Berlínsky rodák, ktorý sa stal jedným z najznámejších fotoreportérov z konfliktných oblastí, začal svoju kariéru vojnového fotoreportéra po štyroch rokoch klasickej práce bežného fotografa. Začiatkom päťdesiatych rokov pracoval pre agentúru Keystone. Snímal pre ňu aj zábery z juhoázijských mierových rokovanií v Ženeve roku 1954.

Neskôr pre spravodajskú agentúru Associated Press (AP) zaznamenával konflikty v Zaire a Alžírsku, potom sa presunul do

Vietnamu. Od roku 1962 viedol fotografický tím agentúry AP v Saigone. V roku 1967 bol zranený, ale napriek tomu, že ho zranenie upútalo na invalidný vozík, pôsobil vo Vietname až do roku 1974. Popri fotoreportárskej práci mal na starosti nábor a začúvanie talentovaných zahraničných a vietnamských fotografov, zachytávajúcích vojnu vo Vietname, no ak práve nebol v teréne a nevyučoval, pracoval vo fotolaboratóriu na snímkach svojich kolegov.

Práve Faasove fotografie z vietnamskej vojny sú jeho najznámejšími, za ktoré v roku 1965 získal aj svoju prvú Pulitzerovu cenu. Druhú mu udelili o sedem rokov neskôr spolu s kolegom Michelom Laurentom za reportáž o mučení a poravách v Bangladéši.

V roku 1976 sa Faas v Londýne stal fotoeditorom agentúry AP pre Európu. Do dôchodku odišiel v roku 2004, ale naďalej organizoval stretnutia vojnových korešpondentov oboch niekdajších znepriatelených strán vo Vietname, organizoval výstavy a vystupoval na medzinárodných fotografických sympóziách. Okrem iného zostavil aj štyri knihy fotografií z vlastnej tvorby aj z tvorby svojich kolegov. Publikácia nazvaná *Requiem* obsahovala snímky fotografov, ktorí vo Vietname a Indočíne počas svojho pôsobenia zahynuli.

V roku 2005 počas pobytu v Hanoji následkom infekcie ochrnul od pásu nadol. Jeho zdravotný stav sa začal opäť zhoršovať v roku 2008. Vo februári 2012 ho prijali do nemocnice v Mníchove, kde 10. mája skončil.

Text: Miloš Ščepka
Foto: Horst Faas / AP

Marec 1965: helikoptéry americkej armády spúšťajú kryciu guľometnú paľbu počas útoku na základňu Vietcongu severne od mesta Tay Ninh

Apríl 1969: juhovietnamská žena plače nad pozostatkami manžela, ktorého spolu so 47 ďalšími obeťami objavili v masovom hrobe neďaleko Hue

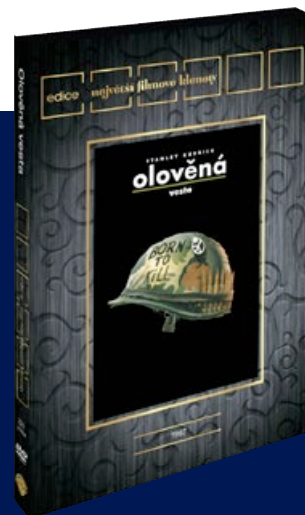
18. jún 1965: neznámy americký vojak vyjadruje svoj postoj k vojne vo Vietname nápisom na prilbe

DVD

Olovená vesta

Na Oscara nominovaná dráma geniálneho režiséra **Stanleyho Kubricka** z roku 1987 sa vracia k téme vojny vo Vietname. Sleduje osudy vojaka J.T. 'Jokera' Davisa (**Matthew Modine**) a jeho priateľov od prijímacieho výcviku v stredisku námornej pechoty až po finálnu bitku vo Vietname. Odborný konzultant **R. Lee Ermey** dokázal 15 minút bez prestávky chrliť jednu nadávku za druhou, čím si vyslúžil rolu veliteľa výcviku seržanta Hartmana. Originálny názov *Full Metal Jacket* označuje celoplášťovú strelu s vysokou priebojnosťou, slovenský preklad názvu ako *Olovená vesta* je teda nezmyselný. Vojaci Vietcongu sú vo filme vyzbrojení aj československými útočnými puškami Sa vz. 58.

Výsadkárska skladačka

Nie je to zase taký častý jav, keď civilná firma vyrobí niečo, čo sa ujme v armáde, aby sme to mohli prejsť mlčaním. **Paratrooper**, ako už jeho názov naznačuje, je skladací bicykel, ktorý bol vyrobený špeciálne pre amerických výsadkárov. Jeho výhodou je, že s ním možno vyskočiť z lietadla alebo vrtuľníka priamo do bojovej akcie a pritom zostať maximálne mobilný. Bicykel možno v priebehu 20 sekúnd poskladať na rozmery 91×71×30,5 cm. V rozloženom stave je to skutočne impozantný stroj. S 27 rýchlostami, mechanickými diskovými brzdami, zosilneným hliníkovým rámom a maximálnym odpružením prednej vidlice v rozmedzí až 10 centimetrov (!) je schopný zdolávať aj najťažšie terény plné výmoľov, skál, priehlbín a iných nerovností. Na jeho prenášanie však treba mať dobrú kondičku – celková hmotnosť bicykla je 13 kilogramov.

Pohoda 2012

Na území pod správou MO SR sa koná jeden z najúspešnejších hudobných festivalov, ktorý napíše už šestnástu kapitolu. Fanúšikovia dobrej hudby sa stretnú na trenčianskom letisku, aby si vychutnali pestrú ponuku: legendu svetovej scény Lou Reeda, mladších rockerov určite poteší silná britská výprava (Kasabian, White Lies, Elbow, The Kooks), tancachtívi sa môžu zabaviť na Public Enemy či Orbital. Pohoda bude v termíne od 5. do 7. júla 2012.

KNIHA

Kráľovná Alžbeta II.

Tento rok slávi Británia 60. výročie nástupu kráľovnej Alžbety II. na trón. Iba jedna predchádzajúca britská panovníčka vládla šesťdesiat rokov, diamantové jubileum kráľovnej Alžbety II. je preto historickou udalosťou v každom zmysle slova. Pri tejto príležitosti vyšiel aj v slovenskom preklade oficiálny pamätný album s viac než 300 farebnými fotografiami, ktorý zobrazuje verejný aj rodinný život britskej kráľovnej počas ôsmich desiatok rokov. Na 144 stranách obrazom i slovom mapuje každý rok jej života od detstva po súčasnosť. Mnohé z obrázkov, približujúcich nielen oficiálny, ale aj všedný život panovníčky, sú zverejnené vôbec po prvý raz. S čistým svedomím a bez preháňania: takáto kniha tu ešte nikdy nebola!

FILM

Divosi

Bývalý príslušník US Navy SEAL Chon (**Taylor Kitsch**) spolu s kamarátom Benom (**Aaron Johnson**), absolventom univerzity v Berkeley, sa úspešne živia pestovaním a predajom najkvalitnejšej marihuany na svete. To sa však nepozdáva nielen americkému úradu pre boj proti drogám DEA, no ani mexickým drogovým kartelom. Keď Mexičania unesú Chonovu a Benovu priateľku Opheliu (**Blake Lively**) a ako výkupné žiadajú všetky ich peniaze, priatelia musia vymyslieť rafinovaný plán ako zachrániť dievča, neprísť o doláre, pomstiť sa a zmiznúť bez stopy.

Trojnásobný držiteľ Oscara, scenárista a režisér **Oliver Stone** sa preslávil filmami *Čata*, *Narodený 4. júla* a *Takí normálni zabijáci*. Hoci hlavné roly v jeho novom akčnom kriminálnom trileri podľa románu Dona Winslowa stvárnil hvezdy nastupujúcej generácie, do úloh mexických obchodníkov s drogami obsadil **Salmu Hayek** a **Benicia del Toro**, agenta protidrogového úradu hrá **John Travolta** a v role Opheliinej matky uvidíme **Umu Thurman**.

ZDRAVIE

Zostaneme len pri štatistike?

V predchádzajúcom čísle sme vás informovali o monitoringu prevalencie fajčenia, ktorý vykonal Vojenský ústav hygieny a epidemiológie so sídlom v Bratislave (VÚHE) v rokoch 2009 – 2010 v rámci **Národného akčného plánu na kontrolu tabaku** schváleného uznesením vlády SR. Výsledky zistené v rámci nášho rezortu sme porovnávali s výsledkami, ktoré publikovali štátne inštitúcie a občianske združenia.

Vlastné sledovanie respondentov v rezorte MO SR v rámci Národného akčného plánu na kontrolu tabaku 2009 – 2010

Zloženie respondentov z hľadiska fajčiarskeho návyku

- ✓ 57,7 percenta nefajčiarov
- ✓ 42,3 percenta fajčiarov

Intenzita fajčenia podľa vzdelania – najviac

PrV	muži – stredoškolské s maturitou
	ženy – stredoškolské s maturitou
Zamestnanci	muži – stredoškolské bez maturity
	ženy – vysokoškolské

Intenzita fajčenia závislých fajčiarov

Profesionálni vojaci	13,7 ks/deň
Zamestnanci	12,8 ks/deň
Misie	ISAF – 14,6 ks/deň
	KFOR – 12,7 ks/deň

Fajčenie v domácnosti netoleruje

ISAF	80,8 %
KFOR	82,7 %
Ostatní respondenti	79,8 %

Dôvod prečo prestať fajčiť

ISAF	zdravotné (24,7 %)
KFOR	zdravotné (54,2 %)
PrV	muži – osobnostné (36 %)
	ženy – finančné (60 %)
Zamestnanci	muži – finančné (41 %)
	ženy – zdravotné (56 %)

Výsledky sledovania v misiách, ktorého súčasťou boli aj otázky z výskumu CATI (2008)

- ✓ 55 % z príslušníkov misií si myslí, že fajčenie pri šoférovaní by malo byť určite zakázané
- ✓ najviac boli príslušníci misií doma obťažovaní tabakovým dymom:
 - balkón/loggia (35,9 %)
 - schodište (11,2 %)
- ✓ s úplným zákazom fajčenia v stravovacích zariadeniach súhlasí 64,1 % respondentov z misií
- ✓ s úplným zákazom fajčenia na verejných miestach (obchodné domy, parky, športoviská a pod.) súhlasí 81,8 % príslušníkov z misií.

Text: Mgr. Zlatica Pôbišová,

Vojenský ústav hygieny a epidemiológie Bratislava

Do You Speak English?

cancellation – zrušenie, odvolanie

dilute – zriediť, rozriediť; znížiť

fraction – zlomok, časť celku, úlomok, podiel

obfuscation – zmätanie, zmätok

camouflage – maskovanie, kamufláž

privately – súkromne, osobne

scrutiny – preskúmanie, prešetrovanie, prehliadka

camp – tábor, táboriť

maritime – lodný, plavebný

oblivion – zabudnutie, zabúdanie

standstill – zastavenie, nečinnosť

restive – nepokojný, neovládateľný

candied – kandizovaný

fragile – krehký, slabý

obligatory – záväzný, povinný, nevyhnutný

expensive – nákladný, drahý

digestion – trávenie, zažívanie

saxophonist – saxofonista

marionette – divadelná bábka

fracture – fraktúra, zlomenina

obey – poslúchať, rešpektovať, riadiť sa

marry – oženiť/vydať sa, vziať sa, zosobášiť sa

marry into – priženiť/privydať sa do

digress – odbočiť, odchýliť sa od (témy)

penalize – znevýhodniť, trestať, uložiť pokutu

POČÍTAČE

Ako sa rodia problémy

Dvanásteho mája sa skončila platnosť certifikátu pre systém zOaF, v ktorom aktívne pracuje približne 200 ľudí. Naskytla sa tak vzácna príležitosť pozorovať našich zamestnancov pri stretnutí s bezpečnostným problémom.

Chybný certifikát znamená nedôveryhodný webový zdroj či server. Ľubovoľný prehliadač na chybný certifikát okamžite upozorní používateľa neprehliadnuteľným spôsobom. Používateľ by sa mal po tom, ako zaregistruje problém, zamyslieť, overiť si problém pri zdroji a rozhodnúť sa, ako bude postupovať ďalej. Overením sa väčšinou rozumie napríklad telefonická konzultácia s kontaktným centrom. Číslo kontaktného centra, samozrejme, používateľ nehľadá na nedôveryhodnom webe. Takto by mal postupovať používateľ v ideálnom prípade.

Kňazovického plaketa pre skromného darcu

„Nemám nulku, ale každá krv je potrebná!“ vraví pplk. v. v. Antonín Rojka. Začiatkom júna daroval vzácnu tekutinu po stý raz. Týmto darovstvom splnil kritérium na udelenie v súčasnosti najvyššieho ocenenia – Kňazovického plakety.

Za 42 rokov, sa mu nestalo, že by bol spomedzi darcov vyradený pre nevyhovujúci zdravotný stav. Plnenie služobných povinností bolo však príčinou, že nemohol splniť požiadavky na udelenie najvyššieho ocenenia už dávnejšie. Až po odchode do zálohy, na konci roka 1995, daroval krv štyrikrát ročne. „Vo veku 22 rokov počas štúdia na ročnej dôstojníckej škole som daroval krv prvý raz. Za prvé odbery sme dostali odznak v tvare kvapky. Vojací radi nosili aj nosia odznaky. No nielen preto sme vytvorili veľkú skupinu darcov“, spomína s úsmevom. „Športoval som, bol som zdravý a ako vojak som si možno viac uvedomoval, aké zranenia či životné osudy ľudí stretávajú,“ pokračuje. „Dnes som veľmi šťastný. Je to pre mňa odmena, fantastický pocit,“ neskrýva radosť napohľad obyčajný človek.

Podplukovník v. v. je členom rady Zväzu veteránov SR, klub Nitra – Zobor, kde trvale propaguje darovstvo. Úprimne ho teší, že nasledovníci vo VÚ 4405 Nitra pristupujú aj k týmto výzvam veľmi zodpovedne.

Ku gratulácii k významnej udalosti sa pripájajú všetci príslušníci Územnej vojenskej správy Nitra.

Text a foto: rtn. Ing. Andrea Cétenyiová

Čo sa stalo u nás? Najvýstižnejšie by to vyjadrilo slovo NIČ. Väčšina používateľov pracuje v systéme ďalej aj napriek výraznému varovaniu o problémy so zabezpečením. Niektorí sa ozvali s tým, že na stránke je nejaký problém. Niektorí to definovali aj ako „nejde mi stránka“, prípadne „systém nefunguje“. Dôležité však je, že urobili správnu vec: ozvali sa, pýtali sa, informovali sa. Žiaľ, bolo ich asi 15, teda 7 % zo všetkých používateľov. Žalostne málo.

Bola tu však aj iná skupina. Niektorí sa ozvali až niekoľko dní potom, ako so systémom naďalej pracovali napriek tomu, že sa zjavne dialo niečo nezvyčajné. Situáciu možno prirovnať k tomu, že po príchode z práce by ste doma našli vylomené dvere. Na druhý deň by ste však spokojne išli zasa do práce a tak ešte zo dva týždne a až potom zavolali políciu, že vás možno vykradli. V prípade elektronického bankovníctva by takýto používateľ už dva týždne nemal na účte peniaze, čo by si určite všimol. No ak vám chcú ukradnúť niečo iné ako bežné pozemské statky, je veľmi ťažké dostať takú priamočiaru spätnú väzbu ako pri vyčistenom bankovom účte.

A čo to celé znamená? Že hoci máme v ozbrojených silách prvotriednych odborníkov na IT, väčšina rezortu, žiaľ, stále veľmi zaostáva v bezpečnostných praktikách v oblasti výpočtovej techniky a internetu.

Text: kpt. Peter Garaj

PROTOKOL (77. časť)

Protokolárne poradie

Pred začiatkom každej protokolárnej akcie je veľmi dôležité poznať protokolárne poradie jednotlivých zúčastnených hostí, čím predídeme prípadným problémom pri zostavovaní zasadacieho poriadku.

V prípade účasti zahraničných diplomatov na akciách usporiadaných na Slovensku treba dodržiavať ich vzájomné protokolárne poradie. Stanovuje sa podľa dátumu odovzdania poverovacích listín vedúcich zastupiteľských úradov cudzích krajín prezidentovi SR. Tento údaj sa nachádza v tzv. Listine diplomatického zboru v Slovenskej republike, ktorú každoročne vydáva a aktualizuje Diplomatický protokol Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky.

Vedúcim diplomatického zastúpenia je obyčajne veľvyslanec alebo v jeho neprítomnosti charge d'affaires. Týmto titulom sa označuje diplomat s najvyššou diplomatickou funkciou na príslušnom zastupiteľskom úrade, ak vedie zastupiteľský úrad do menovania veľvyslancov, počas jeho dlhodobej neprítomnosti v krajine pôsobnosti, dovolenky a pod. Veľvyslanec má vždy protokolárnu prednosť pred charge d'affaires, a to aj vtedy, ak ide o veľvyslancov malej krajiny a charge d'affaires veľmoci.

Stanovenie protokolárneho poradia hláv štátov prichádza do úvahy väčšinou len pri tzv. multilaterálnych rokovaniach, napr. pri stretnutiach hláv štátov členských krajín nejakej medzinárodnej organizácie. Ak ide o organizáciu, ktorú naraz založilo niekoľko štátov, pri určovaní poradia hláv štátov sa vychádza z princípu seniority: prezident, ktorý je vo funkcii dlhšie, má prednosť pred prezidentom, ktorý bol zvolený nedávno. Každé stretnutie hláv štátov má svojho hostiteľa, ktorý je protokolárne uprednostnený.

V zásade platí, že ak ide o stretnutie najvyšších predstaviteľov veľkej organizácie, napr. Európskej únie, NATO a pod., hostiteľ je v strede spolu s tými predstaviteľmi štátov, ktoré organizáciu zakladali, resp. sú jej členmi najdlhšie. Predstavitelia novoprijatých členov potom nasledujú v protokolárnom poradí podľa dátumu vstupu štátu do organizácie.

Aj v prostredí samosprávy a regionálnej štátnej správy platí protokolárne poradie. V tomto poradí je na prvom mieste primátor hlavného mesta, teda Bratislavy. Nasleduje primátor Košíc a predsedovia samosprávnych krajov. Ďalej to sú primátori miest, ktoré sú sídlom kraja, prednostovia okresných úradov, primátori so sídlom okresného úradu, ostatní primátori a starostovia obcí podľa abecedného zoznamu.

Protokolárne poradie platí aj v OSN, kde sa poradie krajín určuje podľa anglickej abecedy. Po prijatí novej krajiny do OSN sa teda zasadací poriadok mení.

Text: Miloš Arnold
oddelenie protokolu KaMO
Foto: NATO

Na čo som hrdý?

Často bolo počas majstrovstiev sveta v hokeji, ale aj po nich, v médiách počuť slovo „hrdosť“. Celý národ žil hokejom a bolo to vidieť aj na námestiach a uliciach. Mnohé autá boli skrášlené vlajkou s dvojkrížom. Správy sa začínali informáciou o tom, ako postupujú naši hokejisti. Boli sme na nich hrdí. Hrdosť by mala charakterizovať každého príslušníka OS SR a hokej nám mohol pomôcť k správnej hrdosti.

Na Slovensku sa 5. júla 2012 začína *Rok svätých Cyrila a Metoda*, ktorý bude trvať do 31. decembra 2013. Uplynulo už 1150 rokov od ich príchodu na Veľkú Moravu. Na čo teda môžeme byť právom hrdí v súvislosti s cyrilo-metodským dedičstvom? Pre vznik a konštituovanie národa boli najdôležitejšie tri faktory: politická organizácia, prijatie kresťanstva a cirkevná organizácia. Hlavným poslaním solúnskej misie bolo prehlásenie viery v Boha. Konštantín už pred misiou vytvoril hlaholskú abecedu, ktorá mala byť základným nástrojom jeho evanjelizačného a kultúrno-misijného diela. Evanjelizačná činnosť išla ruka v ruku so šírením kultúry a vzdelania. Vrcholom misie bolo založenie akadémie, na ktorej sa vyučovalo v materinskom jazyku.

Pokresťančenie a inkultúracia priniesli kultúrny a civilizačný pokrok, o to vzácnejší, že vyrastal z domácich koreňov. Misia položila základy národného písomníctva. Pápež Hadrián II. schválil a potvrdil slovanský jazyk, čím ho vyzdvihol na rovnakú úroveň s vtedajšími liturgickými jazykmi. Aj budúcnosť nám môže priniesť nové objavy historikov v Bojnej, v Nitre – v priestoroch bývalých kasární pod Zoborom alebo inde. Máme byť na čo hrdí, tešiť sa z toho, že sme Slováci a usilovať sa ešte viac spoznávať svoju bohatú a hodnotnú minulosť. „Dedičstvo otcov zachovaj nám, Pane, a daj, aby sme ho poznali a boli správne hrdí!“

por. Mgr. Jozef Michňák

štabný kaplán nitrianskej protiletadlovej
raketovej brigády

Ako to, že som to nevedel skôr?

Jedinci s poruchou osobnosti, spôsobujú vo vzťahoch kalamitu a majú tendenciu byť problémovými pracovními i životnými partnermi. Paradoxne oni svoje správanie a konanie za problém nepovažujú, čo nás neraz privádza k otázke: „Prečo som na to neprišiel skôr?“.

Odpoveď nie je jednoduchá a neraz prináša nie práve príjemné poznatky o nás samých. Ľudia s poruchami osobnosti sa môžu spočiatku správať nielen primerane, ale priam družne a spoločensky. V práci a v niektorých sociálnych situáciách môžu fungovať dobre a predsa neskôr ich okolie začne trpieť. Ako príklad poslúži osoba s antisociálnou poruchou osobnosti, ktorá – aj keď je náchylná na využívanie a manipuláciu každého, s kým prichádza do kontaktu – často vyvoláva veľmi pozitívny prvý dojem. Až počas ďalších kontaktov sa objavia prejavy využívania, podvádzania a nerešpektovania sociálnych noriem. Jedinec s poruchou osobnosti môže byť fyzicky príťažlivý a intelektuálne zdatný. Na stanovenie diagnózy sú rozhodujúce presné informácie o správaní sa danej osoby v minulosti, teda o trvalom vzorci zlých medziľudských vzťahov. Často je ťažké vidieť dôkazy o narušení osobnosti, ak nás očarí neadekvátne správanie! Mnohí považujú práve určité prvky poruchového správania sa za pútavé, vzrušujúce alebo milé. Niektorých priťahuje vzrušenie či riziko, iných milá plachosť a ďalších zasa veľkosť jedincov, zasypávajúcich nás príbehmi o svojich úspechoch a kontaktoch. Ďalších priťahuje ľudia s narušenou osobnosťou bez ohľadu na špecifický typ narušenia. Prečo? Zamyslite sa napríklad nad týmito otázkami:

- Podliehate očareniu prvkami zovňajšku alebo správania natoľko, že prehliadate varovné signály?
- Máte slabosť pre ľudí, ktorí majú jednu alebo viacero črt spoločných s niektorým z vašich rodičov alebo iných členov rodiny?
- Priťahujú vás ľudia, ktorí oplývajú takou vlastnosťou, ktorá vám chýba?
- Je pre vás zachraňovanie alebo starostlivosť o narušeného človeka výzvou?
- Spája sa u vás rozchod s takýmto partnerom alebo už samotná predstava rozchodu s intenzívnymi pocitmi viny?
- Je vaša potreba „byť potrebný/á“ taká silná, že sa nedokážete obrátiť chrbtom k nedostatočne fungujúcemu jedincovi?
- Ste tak priťahovaní excentricitou, intenzitou, riskantnosťou alebo výrečnosťou, že neberiete do úvahy ďalšie dôležité prvky v správaní?
- Je vaša sebaúcta taká krehká, že nedokážete povedať „nie“ niekomu, koho vnímate ako silnejšieho?
- Máte tendenciu vstupovať do nekvalitných vzťahov a zotrúvať v nich preto, že je to menej zlá alternatíva ako osamelosť?

Každá z týchto otázok nech naráža na naše najzraniteľnejšie miesta a porazené tendencie, ale pomôžu nám osvetliť naše vzťahové vzorce. Starostlivé preskúmanie samých seba nám môže otvoriť oči a ukázať, čo nám bráni včas rozpoznať jedincov s poruchou osobnosti. Budme však úprimní. Ak si nedokážeme priznať, že naše vlastné potreby, želania, návyky a bolestné zážitky vplyvajú na naše momentálne prežívanie, správanie, a tým aj na naše vzťahy s inými, môžeme sa ocitnúť na ceste nepretržitého opakovania tých istých chýb.

kpt. Martin Bittner

Spoločne v Blatnohrade

V maďarskom Zalavári (Blatnohrade) sa stretli vojaci maďarských a slovenských ozbrojených síl vedení vojenskými biskupmi Lászlóm Bíróom a Františkom Rábekom. Spoločne si uctili pamiatku sv. Cyrila a Metoda, ktorí tu v pevnosti Pribinovho syna Kocela vyškolili vo viere a písme pol stovky žiakov.

V Zalavári sú dnes odkryté základy blatnohradskej pevnosti a kostola, pričom archeológovia pokračujú vo vykopávkach. Stojí tu aj stĺp so sochami sv. Cyrila a Metoda. Práve pri ňom sa konala prvá časť stretnutia.

„Nás Maďarov a Slovákov spája dlhá minulosť a pripomínať si ju nie je nostalgia, ale nevyhnutná potreba na budovanie dobrých vzťahov do budúcnosti,“ povedal László Bíró. „Dnešný deň je významným krokom Slovákov smerom k Zalaváru, k Blatnohradu a k posilneniu našej cyrilometodskej tradície. Je to aj krok k upevneniu partnerstva s našimi maďarskými priateľmi,“ zdôraznil František Rábek.

Slávnostnú atmosféru umocnila Vojenská hudba maďarských protivzdušných síl a Čestná stráž Ozbrojených síl SR.

Text a foto: Pavol Vitko

Prečo treba zmeny v personálnej politike

Návrhy zákonov, o ktorých sa dnes nahlas hovorí na rôznych fórach, sú podporované výsledkami mnohých výskumov a analýz realizovaných v rezorte obrany za posledných 5 rokov. Vyplyvajú aj z praktických skúseností veliteľov a personálnych pracovníkov s uplatňovaním uvedených zákonov v praxi. Jednoducho je nevyhnutné urobiť isté úpravy v systéme služby profesionálnych vojakov.

Zásadnou kľúčovou zmenou, ktorú chceme predostrieť na diskusiu, je zmena filozofie výkonu štátnej služby profesionálnych vojakov a to tým, že zavedieme dočasnú štátnu službu a stálu štátnu službu. Tým chceme riešiť neúmerný pretlak vhodných kandidátov na povýšenie, ktorý sa každým rokom zvyšuje. Pôvodná koncepcia systému manažmentu vojenského personálu nepočítala s dlhodobjšími kontraktmi pre vojakov v nízkych hodnostiach. Je potrebné vrátiť sa k pôvodnej myšlienke a obmedziť v tejto kategórii dĺžku služby zavedením dočasnej štátnej služby profesionálnych vojakov. Umožní to aj vytvárať zásobník dobre pripravených záloh.

Poddôstojníkov a veľkú väčšinu dôstojníkov chceme v stálej vojenskej štátnej službe motivovať, aby bez vážneho dôvodu neodchádzali z ozbrojených síl skôr ako dovšia vekovú hranicu či po odslúžení 35 rokov. Možno by sme mali dokonca uvažovať aj o posunutí vekovej hranice odchodu z aktívnej služby blízko k hranici odchodu do starobného dôchodku. Taká je prax v niektorých krajinách NATO.

Bude treba zmeniť zásady pre stanovenie maximálnej doby služby pre jednotlivé hodnosti v nadväznosti na reálne potreby ozbrojených síl a stanovenie spôsobu prechodu z dočasnej do stálej vojenskej štátnej služby. Vojak 2. stupňa by mal dostať iba jeden kontrakt na obmedzenú dobu 3 – 5 rokov, počas ktorého buď preukáže svoju perspektívnosť a bude môcť byť povýšený, alebo bude po splnení kontraktu prepustený. Každý vojak 2. stupňa by už rok pred koncom služby mal vedieť, kedy sa jeho služba končí. Maximálnou dobou na službu v hodnostiach pohybujúcich sa v dočasnej službe by mala byť hranica 14 rokov. Dosiahnutím hodnosti rotmajstra a vyššej, v prípade dôstojníkov kapitána a vyššej, by mal vojak možnosť prechodu do stálej služby profesionálnych vojakov, ktorá by mu otvárala perspektívu do vekovej hranice na vznik nároku na výsluhový dôchodok alebo do dôchodkového veku.

Nevyhnutným predpokladom na zatriktívnenie profesionálnej služby ako celoživotného povolania, je úprava systému odmeňovania profesionálnych vojakov, vrátane valorizácie plátov a riešenia platových rozdielov medzi jednotlivými hodnosťami, ktoré by sa mali odvíjať od miery požadovaných spôsobilostí a zodpovednosti jednotlivých hodnostných kategórií profesionálnych vojakov.

Zmeny v personálnom systéme a systéme odmeňovania profesionálnych vojakov musia byť podporené aj zmenami v oblasti sociálnej starostlivosti o vojakov. Do tejto kategórie spadajú podmienky vzniku nároku na výsluhový dôchodok, ako aj podmienky jeho poskytovania, i ďalšie sociálne výhody, ktoré by mal riešiť zákon o sociálnom zabezpečení vojakov, ako napríklad otázky súvisiace s tvorbou adekvátneho pracovného prostredia, zdravotnou starostlivosťou, zdravotným poistením a nemocenským zabezpečením, vrátane rekreačnej a rehabilitačnej starostlivosti, politikou bývania a ubytovania, starostlivosťou o rodiny profesionálnych vojakov a v neposlednom rade problematikou rekvalifikácie a pomoci pri prechode na národný trh práce.

Mgr. Ľuboš Berký

Vaše starosti na našu hlavu

Na tomto mieste budeme odteraz uverejňovať odpovede na otázky, ktoré vás trápia v každodennom živote. Vo vašom mene sa s nimi obrátíme na právnikov, lekárov, personalistov, účtovníkov a iných odborníkov pracujúcich v rezorte obrany. Vaše otázky a podnety očakávame na e-mailovej adrese: redakcia@mod.gov.sk. Prvú lastovičku tu už máme:

❓ Ako je to so zdravotným poistením profesionálneho vojaka po skončení služobného pomeru?

! Podľa ustanovenia § 3 ods. 2 zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení je povinne verejne zdravotne poistená tá fyzická osoba, ktorá má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky. Podľa ustanovenia § 11 ods. 1 toho istého zákona je platiteľom poistného na zdravotné poistenie počas trvania služobného pomeru zamestnanec (profesionálny vojak) a zamestnávateľ (služobný úrad). Skončenie služobného pomeru nahlási príslušnej zdravotnej poisťovni zamestnávateľ (služobný úrad).

Podľa ustanovenia § 11 ods. 7 písm. b) zákona č. 580/2004 Z. z. je platiteľom poistného za fyzickú osobu, ktorá **pobere výsluhový dôchodok** alebo invalidný výsluhový dôchodok z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov štát. Aby si príslušná zdravotná poisťovňa mohla uplatniť právo poistného za svojho poistenca od štátu, je potrebné, aby každý profesionálny vojak v lehote do 8 dní navštívil svoju zdravotnú poisťovňu v mieste trvalého bydliska a splnil si ohlasovaciu povinnosť vo veci zmeny svojho statusu, t. j., že sa stal dôchodcom.

Rovnaká povinnosť platí aj pre poberateľov výsluhového príspevku a profesionálnych vojakov, ktorým po skončení služobného pomeru nevznikol nárok na dávku výsluhového zabezpečenia. V prípade, ak títo bývalí profesionálni vojaci nebudú mať príjem zo zárobkovej činnosti po skončení služobného pomeru, stávajú sa samoplatcami. Pre profesionálnych vojakov, ktorí sú poberateľmi výsluhového príspevku alebo im nevznikol vôbec nárok na dávku výsluhového zabezpečenia, je riešením evidencia na úrade práce v mieste trvalého bydliska, aby nemuseli byť samoplatcami.

Pri nesplnení týchto ohlasovacích povinností sa profesionálny vojak po skončení služobného pomeru stane pre zdravotnú poisťovňu neplatičom a môže byť sankcionovaný v súlade s platnými právnymi predpismi.

PhDr. Anna Štefková
vedúca OAK OdDK VÚZ

Povstalecký dôstojník Karol FRAŇO

Karol Fraňo, jeden z mála žijúcich povstaleckých dôstojníkov, sa narodil 27. 4. 1917 v Podbrezovej. Ľudovú školu skončil v Brusne, meštiansku v Banskej Bystrici, kde absolvoval aj Štátnu odbornú školu kovopriemyselnú.

Po krátkom zamestnaní nastúpil 1. 3. 1939 do prezenčnej služby v p. pl. 12 vo Zvolene a 5. 3. 1939 bol pridelený do Školy dôstojníkov pechoty v zálohe do p. pl. 17, do školskej rot. Po jej absolvovaní 1. 9. 1939 ho prijali do Vojenskej akadémie, kde študoval delostrelecký smer, ktorý absolvoval 15. 8. 1940. Krátko slúžil v Poprade a od 30. 9. 1940 v Bratislave, kde zastával nižšie veliteľské funkcie v kanónovej batérii p. pl. 1.

Po vstupe Slovenska do vojny bol odoslaný do poľa a počas dvoch rokov frontovej služby bol najprv 2. pobočníkom veliteľa pešieho pluku 101, od augusta 1941 bol materiálnym dôstojníkom na 4. oddelení divízie a od 3. 9. 1941 bol 2. pobočníkom veliteľa pluku, pplk. Mikuláša Markusa. Dňa 1. 1. 1943 ho povýšili na npor. pech. Po návrate z frontu slúžil v Trnave a 14. 4. 1944 ho ustanovili za mobilizačného dôstojníka p. pl. 1. Funkciou ho poverilo Veliteľstvo pozemného vojska (VPV), ktorého náčelník štábu pplk. gšt. Ján Golian s ním rátal ako s povstaleckým veliteľom trnavskej posádky. Karol Fraňo bol známy ako antifašista a svoje názory a postoje neskrýval ani na východnom fronte, kde spolupracoval s odbojovou skupinou pri Zaisťovacej divízii a patrila do okruhu stot. Jána Nálepku.

Vojnové roky

Prvým jeho spolupracovníkom bol záložný dôstojník Štefan Nosko. Okrem neho do povstaleckých príprav zapojil stot. Mikuláša Čordáša, rtm. Jána Málika a neskôr aj des. Štefana Šubu, stot. Karola Petza, práp. Jána Marka a ďalších.

V priebehu augusta 1944 bol viackrát v Banskej Bystrici za pplk. gšt. J. Goliana. Dňa 24. 8. prevzal konkrétne inštrukcie na otvorené ozbrojené vystúpenie. V ten istý deň sa vrátil do Trnavy a v zmysle Golianových usmernení vydal pokyny na kruhovú obranu mesta. Realizoval i skoršiu Golianovu myšlienku o sústredení vojenského materiálu na stredné Slovensko. Nariadil presun zbraní z trnavského zbrojného skladu do Zvolena.

V auguste 1944 zabezpečil vyzbrojenie špeciálnej rot, ktorá mala pôsobiť ako partizánska jednotka pri Brezovej pod Bradlom. Fraňo rozpracúval na trnavské podmienky rozkazy ilegálneho Vojenského ústredia, podľa ktorých sa malo realizovať vyhlásenie prísnej pohotovosti v posádke, dobudovanie kruhovej obrany, internovanie miestnych Nemcov a ďalšie opatrenia.

Dňa 29. 8. 1944 popoludní sa aj do Trnavy dostal fonogram pplk. gšt. J. Goliana o najprísnejšej bojovej pohotovosti. Po prejave gen. I. tr. Ferdinanda Čatloša okolo 21.00 h dostala trnavská posádka rozkaz od Goliana na mobilizáciu a odpor voči nemeckým okupantom. Npor. K. Fraňo okamžite vydal v Trnave mobilizačnú výzvu. Vysielal ju aj mestský rozhlas. Na druhý deň vydal aj „Vyhlášku“ na obmedzenie pohybu občanov mesta Trnavy. Oficiálneho veliteľa posádky, stot. Andreja Benka-Rybára nezabavil velenia, preto v povojnovej historiografii vystupujú ako dvaja velitelia trnavskej posádky. K. Fraňo mal rozhodujúci podiel na velení trnavskej posádky počas jej presunu na povstalecké územie. Za činnosť predurčeného povstaleckého veliteľa trnavskej posádky počas príprav SNP a uskutočnenie presunu časti posádky na povstalecké územie bol 1. 9. 1944 mimoriadne povýšený na stot. pech. Z trnavskej posádky sa sformoval pluk „Dunaj“, v ktorom sa stal zástupcom veliteľa. Pri vzniku taktických skupín sa pluk reorganizoval na 23. peší prápor „Dunaj“. Od 14. 9. 1944 bol náčelníkom štábu v 25. pešom prá-

pore „Hron“. Od 27. 9. 1944 bol 2. pobočníkom veliteľa III. taktickej skupiny. Po ústupe do hôr, 3. 11. 1944, sa stal veliteľom partizánskej jednotky „Bogdan“ v lesoch na Poľane, kde sa včlenil do partizánskej jednotky pplk. Viliama Lichnera. Dvanásteho decembra 1944 ho v Mojmírovciach zatkli a väznili na veliteľstve HG. Z Policajného riaditeľstva sa mu neskôr podarilo ujsť a od Silvestra 1944 až do príchodu frontu sa skrýval v Mojmírovciach a v Štefanovičovej.

Kariérny postup

Dňa 1. 4. 1945 ako kpt. pech. nastúpil službu v čs. armáde v Posádkovom veliteľstve v Trnave a ustanovili ho za veliteľa posádky. 28. 4. 1945 ho Prijímacia komisia SNR pre vojenských gážistov prijala do čs. armády ako kpt. pech. a 7. júla 1945 ho prideliť do protitankového oddielu v Topoľčanoch, kde sa stal veliteľom. Prvého augusta 1945 ho povýšili do hodnosti škpt. pech. a o dva dni prideliť ako prednostu pre 5. oddelenie (OBZ) do Posádkového veliteľstva v Komárne. Piateho septembra 1945 ho prideliť veliteľstvu VII. armádneho zboru a ustanovili za prednostu 5. oddelenia (OBZ) VII. zboru. V roku 1946 sa stal členom prijímačej komisie MNO pre dôstojníkov a rotmajstrov slovenskej národnosti, 1. 10. 1946 ho povýšili na mjr. pech. V dňoch 1. 6. – 31. 7. 1947 absolvoval kurz obranného spravodajstva na Hlavnom štábe v Prahe.

Ako mjr. pech. bol 30. 9. 1947 začlenený do kmeňového počtu veliteľstva 9. divízie a 29. 2. 1948 premiestnený do p. pl. 7 s určením pre radovú službu a včlenený do 14. rot. Dňa 31. 5. 1948 bol na vlastnú žiadosť prepustený do pomeru mimo činnosti služby a preložený do I. zálohy ako mjr. pech. v zál. Od 1. 12. 1948 do 15. 1. 1957 pracoval v Azbestocementových závodoch v Nitre. Od 15. 1. 1957 bol technologom Povereníctva stavebníctva v Bratislave. Od r. 1970 až do dôchodku bol podnikovým riaditeľom Azbestocementových závodov, n. p., Nitra.

Žije v Nitre.

PhDr. František Cséfalvay, CSc.
Vojenský historický ústav

Maďarský chemik

Chemický prieskumný transportér OT-65 CH s evidenčným číslom 660 18 61 tvorí súčasť zbierkového fondu VHÚ – VHM Piešťany. Vozidlo bolo vyrobené v roku 1965 v maďarskej továrni Csepel. V rokoch 1967 – 1970 sa nachádzalo vo výzbroji 105. pluku chemickej ochrany v Liberci. Začiatkom roka 1971 ho po strednej oprave prevzal 6. prápor chemickej ochrany v Havlíčkovom Brode. V lete 1975 po revízii v AOZ Trenčín bol transportér pridelený 10. práporu chemickej ochrany 14. tankovej divízie v Prešove. Koncom roka 1992 ho po strednej oprave v AOZ Trenčín prevzal útvar v Čereňanoch. Vo februári 1997 vozidlo získalo vojenské múzeum.

Vývoj chemického prieskumného vozidla na báze obrneného transportéra FUG-D-442 sa začal v konštrukčnom oddelení továrne Csepel v prvej polovici 60. rokov. V januári 1965 sa pri preberaní dvoch rekonštruovaných transportérov FUG-D-442 pre čs. armádu komisia oboznámila vo výrobnej továrni s novým chemickým prieskumným transportérom FUG-D-422 CH.

Užitočný transportér

Jeho základné vybavenie tvorili prostriedky radiačného a chemického prieskumu a vytyčovací zariadenie, umiestnené na ľavej a pravej zadnej časti korby. Začiatkom marca 1965 požiadal minister národnej obrany ČSSR ministra obrany MLR o opätovné predvádzacie ukážky vozidla pre zástupcov chemického vojska ČSLA. V priebehu ukážok najazdil transportér 500 kilometrov v rôznom teréne a jeho obsluha vykonala viac ako 100 rôznych meraní na chemickom polygóne. Koncom júna hodnotiaca správa komisie odporučila zavedenie FUG-D-442 CH do výzbroje ČSLA. Už v novembri 1965 prevzala komisia veliteľstva chemického vojska v Maďarsku vzorové vozidlo, s ktorým Vojenský skúšobný ústav 080 Praha uskutočnil kontrolné skúšky. Časť z nich sa udiala na chemickom cvičisku Tisá pri Dečíne. Skúšky ukázali potrebu niektorých úprav. Najmä montáž rámov na uloženie ručných zbraní a príslušenstva chemickej výbavy. Továrň Csepel všetky požiadavky akceptovala a 20. novembra 1966 dodala upravený transportér, ktorý dostal v ČSLA označenie OT-65 CH.

Čakali ho ešte plavebné, životné a jazdné skúšky. Plavebné sa uskutočnili vo februári 1967 na vranovskej priehrade. V ich priebehu sa overila činnosť čerpadiel, plavebná rýchlosť, sklon transportéra vo vode a čiara ponoru, ktorá dosiahla maximálnu prípustnú mieru. Nakoniec OT-65 CH vyhovel. Skúšky, ktoré sa uskutočnili na jar 1967 vo Vojenskom skúšobnom stredisku 070, boli zamerané na životnosť jednotlivých dielcov vytyčovacieho za-

riadenia, prístrojov a elektrických rozvodov chemickej nadstavby transportéra. Takisto boli úspešné. Jazdné skúšky boli vykonané vo Výskumnom a skúšobnom stredisku 020 Doksy. V priebehu skúšok najazdil transportér po cestách 2. a 3. triedy dovedna 1 000 kilometrov bez porúch. Pri jazde po poľných cestách a v teréne najazdil 900 kilometrov, pričom osádka opravila dve väčšie a päť menších porúch. Aj napriek tomu transportér pri skúškach uspel.

Pomocník pre chemický prieskum

V lete 1967 bol zavedený do výzbroje ČSLA. Do roku 1970 sa pre potreby chemického vojska čs. armády doviezlo 124 kusov OT-65 CH. Ich prístrojové vybavenie tvoril automatický signalizátor NOL GSP1, nabíjací prístroj GSP 1AT, automatický signalizátor úrovne radiácie AS 67, intenzimeter IT-65, chemický preukazník PCHR-54, súprava na odoberanie vzoriek SBV-9-61, súprava na vykonávanie poveternostného pozorovania „MET CHEM“ a izolačný prístroj IP-46. V rokoch 1971 až 1973 bolo dovezených ďalších 210 kusov OT-65 CH. Tie boli vybavené novým automatickým signalizátorom otravných látok GSP-11. Zostávajúce špeciálne prístroje a vybavenie ostalo zachované. Od roku 1974 sa prístrojové vybavenie skladalo: z automatického signalizátora otravných látok GSP-11, nabíjacieho prístroja GSP 1AT, automatického signalizátora úrovne radiácie AS 67, intenzimetra IT-65, chemického preukazníka CHP-71 a skupinového dozimetra EDOS. OT-65 CH tvorili výzbroj čiat radiačného a chemického prieskumu motostreleckých a tankových divízií, útvarov chemického vojska, útvarov raketového vojska a delostrelectva i jednotiek železničného vojska. Po rozdelení federálnej armády ČSFR časť OT-65 CH prevzala do svojej výzbroje aj Armáda SR.

Text: Peter Turza VHÚ – VHM

Foto: Miroslav Mihálik

Základné technicko-taktické údaje

hmotnosť	7 300 kg
osádka	4 osoby
rýchlosť maximálna na ceste	80 km/h
priemerná v teréne	25 - 30 km/h
maximálna pri plavbe	8 - 9 km/h
dĺžka	5 790 mm
šírka	2 500 mm
výška	2 240 mm
svetlá výška pri zaťaženom vozidle	310 mm
typ motora	Csepel D-414 neskôr 4+4.4
výkon motora	73,6 kW (100 k)
objem palivových nádrží	180 litrov
akčný rádius	400-500 km
typ rádiostanice	R-113
typ tankohovorového zariadenia	R-120

Chemický prieskumný transportér OT-65 CH zo zbierkového fondu VHÚ – VHM Piešťany